

utasok tömege közül. Van valami sajátosság idegenszerű a külföldi emberben, mely azonnal elárulja, hogy nyugodt felé van hazája. Egy-egy merész alkotsu turista-kalap, mely nap és eső ellen egyaránt véd s főleg a vasúti waggonban kényelmes hálóspika gyanánt szolgál; egy-egy szijra csatolt és oldalvált lecsingő plaid vagy esőköpeny; vagy épenegyel egy vörös kötésű „Baedeker” és „Murray”, vagy egyéb utazási segédkönyv — mindmegannyi biztos ismertető jelét képezik a nem magyarországi utasnak. A magyar ember, főleg ha családostal utazik, lehetőleg még több podgyaszt cipzel magával, mint a kényelmet és komfortot hajhászó angol, — de nem bir annyi routine-nal és ügyességgel annak kezelésében, s ez utazás közben nagy dolog.

A kék és veres fővegű hordársereg, mely a gőzhajó-állomás csarnoka előtt összegyűlekedett, ujkori Montecchi és Capulettik gyanánt áll egymással szemben. A vidéki utasnak meggyűl velük baja. Öten-hatan esnek málháira, s mire szóhoz jöhet, az egyik bőrdíjót, a másik uti táskáját, a harmadik felöltőjét ragadta meg, ughogy a zaklatott ember nem tud hová lenni ennyi szolgáltatás miatt. Végre a „Nemzeti szálloda”-ba vezetett magát, gyalog, három hordár kíséretében. Hanem urambátyám miudinkább komolyabb képet kezd vágni utközben. Tán rájött már, hogy ennyi költségért fogadhatót volna bérköcsöt is.

Az érkezők közül két fiatal, takaros parasztleány válik ki, egymás karjába fonódva, s a szerény holmit egy hordár gondjára bízva, ki most utmutató gyanánt is szerepel. Hogy csillognak az üdéségtől majdnem kicsattanó arcz keretében a bámuló szemek! Nem kell nagy emberismeret annak kitalálására, hogy e falusi leányok most látják életükben először a fővárost. Nem tudnak min bámulni és álmélkodni előbb. Azokon a rengeteg magas házakon-e, melyeknek mindegyikébe beleferne falujok temploma tornyostul együtt, vagy azon az „isten csodája” hidon-e, mely csak úgy a „levegőben” csüng. Dehogy lépne nek rá, bizony még „leszakadhatna” alattuk. Aztán mennyi temérdek „uraság” lakhatik ezen a Pesten, hogy annyi urasági hintó áll és hajtat az utcákon. A bohók nem ismerik még a bérköcsöt. Majd a rakpart mentén sűrűn hullámzó elegáns férfi- és hölgyközönség vonja magára bámulatukat. Nem győznek csodálkozni a „cifra dámákon”, s a „kényes urakon”, és megvallják egymásnak, hogy ennyi „népet” nem láttak még bucsu alkalmával sem otthon. Szegény naiv leányok. Mit tudtok ti arról, hogy e sok fény pompa jobbadára csak nagyvárosi máz, mely alatt oly gyakran nem rejlik egyéb nyomor, bűn és erkölcstelenség. Az a „kényes ur” például, kit csak az imént bámulatok meg kerékkötő vastagságu óralánca és csillogó gyűrűi miatt — közönséges uszorás, kit a tönkretett családok egész sora átkoz. S az a fényes öltözékű nő, kinek semmitmondó bókjai által láthatólag oly unalmat okoz? Hm, jó falusi leányzó, e fényes női öltözk minden egyes részének külön történetkéje van. A ruhának ugy, mint a karperecznek, a cipőknek ugy, mint a brüsszeli csipkével dúsan diszített kalapnak.

E közben az utasok utolsó is elhagyta már a hajót. De nem. Imitt jó még egy csapat vig magyar legény, szabadságra bocsátott katonák, a kik dalolva üdvözlék hazájuk fővárosát. „Messze jártam, másutt is volt jó dolgom; hej, de szívem csak azt mondja, jobb otthon.” Bizonyára valahonnan Ausztriából, vagy Csehországból érkeznek a jó fiúk, mert ugyancsak örömmel tapossák megint a hazai földet. Aztán az anyaföld viszontlátásának tiszteletére takarosan is kinyalták magukat. A káplár urakon csak egy feszeng az „extra-mundur” s a fehér kesztyűs kéz egy váciutcai dandyt megszegeyintő ügyességgel forgatja a könnyű sétabotot. A legénység közül, ki a hogyan szerét tehette, fölvirágozta vagy fölplántlikazta magát. Az ember szinte hajlandó bizonyos dualisztikus viszonyokra gondolni, melyek e sugár magyar fiúk és több rendbeli „Nánik” és „Kádik” között amott „Operenciában” vagy Csehországban fűződtek. Az alduasar palotát mentén, a lánchidertől a plébániatérig, folyvást nagy közönség kering föl s alá. Tán nem csalódnak, ha azt állítjuk,

hogy e sokaság csak felerészben áll olyanokból, kiket az ide esti levegő s a naplenyugvás elragadó látványa csal ki ide a Duna tükreinek közvetlen szomszédságába. Hölgyeinknek itt, hol nincs por és kellemetlen kocsiközlekedés, alkalmas hely kínálkozik öltözökeik bemutatására s ez utóvégre is komolyan latba eső körülmény. Aztán a férfivilág tagadhatlanul eléggé distingvál. Magasabb rangú államhivatalnokok, részvénytársulati tisztviselők, ügyvédek és orvosok, kereskedők és hason állású emberek, kiknek foglalkozása nem igen enged időt egy-egy délutáni vagy esti kirándulásra a városligetbe vagy Margit-szigetre, — legalább a dunaparton keresnek egy kis üdülést a napi foglalkozás után. Nem hiányzik az elmaradhatlan egyenruha sem a piros csikos nadrág és aranygallértól kezdve, le egészen a szerény egy „csillagos” kabátig, melynek oldalán azonban — a csillaghiányt kiegészítendő — annál zajosabban csörtet a kard. A „jeunesse d'oré”, az élet és örömet hajhászó fiatalok, jobbadára a Corso-kávéház mellett foglal stratégiai állást, hogy szemüvegeinek kerestüze közé juttassa e kávéház női közönségét. Vezetéknévéről senki sem ismeri e delnőket, kik hosszú selyem és bársonyruháikkal estenként végig sörprik itt a járdát. Minek is? Mikor a „Klementine”, „Valerie”, „Ludmilla”, „Helén”, „Bella” név egymagában sokkal jellemzőbb és kifejezőbb.

Páh, hagyjuk el ehelyet fiatal uracsai és csak keresztnevről ismeretes hölgyeivel, és menjünk a dunasor mentén tovább, a léposzözet rakpartra, hol egészségesebb és erőteljesebb életet akad meg

Kairói nászünnepe. (Bikák leölése.)

életképiró szeme. Az est teljesen beállt már, s a part hosszában, mint elnyuló tűzgyök, csillámlik föl a gázlámpák hosszú sora. A part mellett horgonyzó hajókon még mozgalom és élénkség uralkodik mindenütt. Ime, most köt ki egy nagy dereghe, melynek színg megföltött belseje alig a nem zöldes-féleket rejt, mert egy sereg kofa türelmetlenül várja a gazda partszállását. Valószínűleg meg akarnak alkudni a szállítmány fölött, hogy másnap aztán kétszeres áron bocsássák áruba a főváros piacza. Egy nagy teherhajóba még sok szállítvány van. Legalább ezt gyaníttatja a parton felhalmozott zsákok nagy mennyisége. Husz-harmincz athléta munkás szaporán eszközi a berakást, könnyeden bánva el a mászás zsákokkal. A halászdereglyék most telnek meg izletes tartalmukkal, mely holnap szét fog vándorolni a nagy vendéglők s a tehetősb magánházak konyháiba. Kettesével-hármasával érkeznek alulról a ladikok, melyeknek telt hálói a mai „fogás” sikeres eredményéről tanuskodnak. A halászmester megelégedetten dörzsöli kezeit, gondosan zár és retesz alá téve a bárka fedelének ajtaját, míg emberei a fűrészszerű napi munkát kiheverendők, a szomszéd bormerést sietnek fölkeresni. Lejebb vigan vannak pár hajó fedelzetén. A bogrács alatt lobogó tűz fénye, s a guzla és cithera hangjai közelebb csalnak a Dunához, a part közvetlen szélére. Egy nagy drávai tölgyhajó orrán pajkos kurjantások között járja a szerb legénység a nemzeti „kölöt.” Sajátságosan vonzó kép az éji homályban. Az ember alig veheti le szemét róla, s úgy szeretné megörökítve látni vésznon. Tiz-tizenkét marczona, barna férfialak,

hol megvilágítva az arcz utolsó redőjéig a pattogó fabasábok lángja által, hol megint elveszve az árnyékban, egymásba fonódva lassu lejtéssel mozog körben a központot képező bogrács körül. A zenész, ki guzslájából oly mélabús hangokat csal ki, keresztbe font lábakkal a hajó tetőzetén ül, és csak hangszerének látszik élni. Hanem aztán meg is becsülik művészetéért. Időközönként kialvó pipáját mások tömlik meg, és látják el parázszal, míg a borból egy egész kulacs alól rendelkezősére.

Kevésbé zajos élet foly a sötér irányában kikötött lápokon, melyek épületfa és cserépedényárukkal vannak megterhelve. A pár száz deszkából rögtönzött sátor alatt szintén tűz lobog az agyagból készült tűzhelyen, hanem a felvidéki tót utajások megelégednek a szalonna-pirítás munkájával, és darócziponeikbe burkolva, szótlanul költik el frugalis vacsorájukat. Mennyi ellentét a két különböző nemzetiség között ily csekélységre nézve is. Egyebiránt a parton, hol kecskeméti és körösi magyar gazdák ütöttek tanyát szárnyas jószággal telt kocsijaikkal, sem nagy már a zaj. Itt-ott békés pipászó mellett elbeszélget ugyan még egy pár idősebb gazda egy kulacs bor mellett a világ folyásáról, hanem hát előre látható, hogy nem soká követni fogják társaik példáját, kik a kocsi alatt szalmából és gyékényből puha ágyat rögtönöztek maguknak, és subájukba takarva az igazak álmát alusszák már.

És lassanként az egész part mentén beáll az éj csendje. Elhangzott a zivaj, dal és zene, s most már csak a part köfalain megtört hullámok egyhangu locogása az, a mi a fület megüti. Éj van, nesztelen, rejtélyes, álomba ringató éj.

Borosdyáni Nándor.

A kairói menyegző.

Sajátságos és festői jelenetnek volt szemtanuja f. évi január 20-án a kairói El Minieh palota előtt elterülő nagy piac, Mehemet Thoufik pashának, a Khedive legidősb fiának egy török hercegnővel történt összekelése alkalmával. A nászünnepe, melyről keleti levelezőnk Sz. Török János is megemlékezett kairói levelében, január 17-kén kezdődött s egy álló hétig tartott. Jan. 20-dikán terjedelmes szabad téren, közvetlenül a czitadella lábainál, alig néhány percznyi idő alatt ötven bikát öltek le, majdnem a fényes palota bejárata előtt. A szomszéd házak erkélyei és tetői roppant számú nőekkel voltak lepte, kiknek arczát a köznép fürkésző szemei elől a feredse bő redői gondosan elrejtették. Azután roppant népsokaság jelenlétében és trombiták harsogása közt a Khedive, a titkos tanács, a miniszterek, ulemák és nagysejkek, a hercegek, a menyasszony anyja, a menyasszony maga és kísérete, a vőlegény, a Khedive nejei és ezek kísérete, s végül a Khedive legidősb leánya, a palota előtti térről fényes menetben, drága kocsiakkal, cifrábbnál cifrább liberálba öltözött gyalogosok, eunuchok stb. által kísértetve, két sor katoná közt elvonultak. A menet alatt a katonai zenekarok szakadatlanul játszottak. Ez közvetlenül a házassági szerződés aláírása után történt. Estére az egész palota fényesen ki volt világítva és az egész városnak impozans kinézése volt. A fölázdozott bikákat megsütötték s az alkirály által rendezett népünnepen a nép közt kiosztották.

Egyveleg.

© (Csinált virágok.) Ámbár elismert dolog, hogy ez idő szerint a párisiakkal senki sem versenyezhet a csinált virágok készítésében, a találmány dícsősége még sem őket, hanem az olaszokat illeti, s az első virággyárt csak 1738-ban alapították Párisban. A gyárt eleinte Seguin botanista igazgatta, s itt használtak először színes ezüst leveleket, miután viseltes selyemdarabokat már az előtt alkalmaztak, de a papirlevelek még nem jöttek használatba. Most évenként több mint 30 millió csinált virágot visznek ki Párisból s az üzlet 12,000 embert foglalkoztat, kik közül 10,000 nő. A férfiak 1 frt 70—80 krt, a nők 1 frt 50 krt keresnek napjában.

Buda-Pest, április 27-én 1873.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Félévre 5 ft.

Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Félévre 3 ft. — Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Félévre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk illetőleg: Egy négyszer hasábozott petit sor, vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszori igtatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetőnyeket elfogad Bécsben: Oppelk Alajos. Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyegdíj, külön minden igtatás után 30 kr.

Liebig Jusztus.

(1803—1873.)

A természettudományok óriási előhaladása e század alatt csaknem legnagyobb mérvű a vegytan és a vele rokon tudományok terén. Ez új tudomány nagyszámú elsőrangú tehetséget mutat föl csak e században is, s ezek sorában, ha nem legnagyobb, mindenesetre legismertebb s legszelebb hatású volt Liebig Jusztus, kinek haláláról a múlt héten értesült a világ. Halála nemcsak hazájában s a maga nemzetében, hanem az egész világon vesztésgé híre gyanánt fog tekintetni, mert a tudomány kozmopolitikus birodalmában egyik nagy hatalmasság lépett le benne a szereplés színteréről. Hatása azonban megmaradt; irodalmi működése, tanári előadásai, társadalmi érintkezése a vegytan terén annyit adott a tudomány férfainak és az életnek, hogy ez adományok még sokáig hathatos tényezők gyanánt fognak szerepelni.

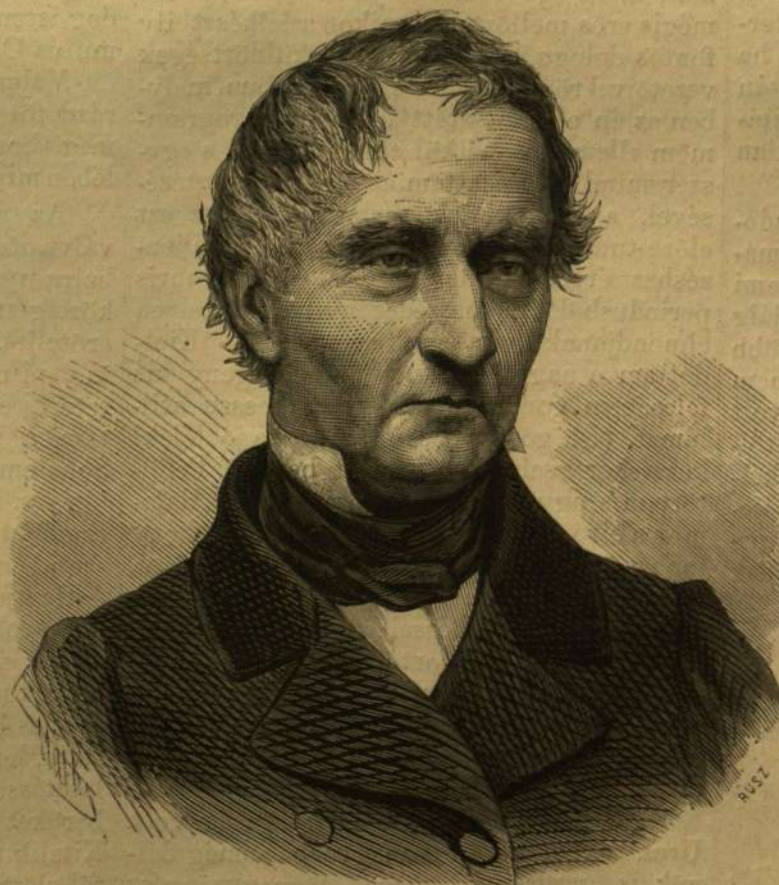
Liebig 1803-ban május 12-kén Darmstadtban született s tanulmányait szülővárosában kezdte meg. Már 15 éves korában a heppenheimi gyógyszerártárban megismerkedett a vegytan gyakorlati részével s 1819-ben Bonnban, később az erlangeni egyetemen kitünő sikerrel végezte elméleti tanulmányait. 1822. őszén államsegélylyel Párisba ment, hol az alig 20 éves ifjú tudós már egy Humboldt és Gay Lussac barátságát képes volt megnyerni, s egy a durrsavrólt tartott értekezése általános figyelmet költött. Humboldt ajánlatára Liebig 1824. őszén Gieszenben a vegytan rendkivüli tanárává nevezte-tett ki, s 1826-ban rendes tanárrá lett. Ez évtől fogva Liebig élete a tanszék, vegytani laboratorium és a tudományos irodalom között volt megosztva. — 1845-ben a hesseni nagyfejedelem II. Lajos a nélkül, hogy Liebig kérte volna,

tisztán tudományosságának elismeréséül bárói ranggal ajándékozta meg, a mi még a mi korunkban is páratlan dolog s az irodalomtörténetben is, Leibnitz esetét kivéve, alig fordul elő. 1853-ban — több más meghívást elutasítván — a müncheni egyetemhez ment, hol holtá napjáig kitünő tiszteletben részesült, s többek közt 1860-ban a tudományos akadémia elnöke s az országos tudományos gyűjtemények főigazgatója lett. Utolsó éveit is a megszokott környezetben

öt tekinteniünk, s a tudomány története a szerves vegytan megalkotójának nevezi.

Liebig volt ugyanis, ki egyszerű, de genialis találmánya által először volt képes a szerves testeket vegyelemzés alá venni, s az általa kimutatott mód még ma is csaknem egyedüli s legbiztosabb eljárás szolgál a szerves vegytan minden ágában. Liebig ennélfogva méltán tekinthető e tan megalkotójának. Azonban a vegytannak alig van egy más ága is, hol ő nagy fontosságú fölfedezéseket vagy javításokat nem tett volna. A vegytani műtermek Gieszenben s Münchenben, melyeket ő rendezett be, korukban a legnevezetesebbek voltak, a taneszközök között nem egy p. o. a Liebig-féle hűtő, az ő fölfedezése. Ő választotta először külön a kobaltot a nickeltől, ő határozta meg az élelyt a pyrogallsavban s fedezte föl a kéksavat az orvosszerekben. A szerves vegytanban tett fölfedezései között nevezetes a melamin és ammelin, az első mesterségesen létrehozott lényessavvaljak előállítás, s azon csodálatos fölfedezése, midőn a tejcukorból oxycidatóg segítségével borsavat állított elő.

Mindezeknél még tán fontosabb Liebig tudományos működése a vegytan alkalmazásában a gyakorlati élet szükségéire. Mindenki ismeri a fölfedező nevével nevezett Liebig-féle hús- és tej-kivonatot, melyek különösen a hajósok s lábadozó betegek számára nagy fontossággal bírnak. Liebig a konyhaszatról is kertészetről külön vegytani munkákat írt. A forrás, rothadás stineményeit először magyarázta meg tudományosan. Nagy fontosságú Liebig tudományos működése a mezőgazdaság javítása érdekében is. A mezőgazdasági vegytan s ez által az intenzív gazdászat, mely nemesak

LIEBIG JUSZTUS.

a nemzetgazdaságban, de a társadalmi élet fejleményében is korszakot alkotó volt, egészen Liebig érdeme. A mezőgazdasági vegytan általa megalapított alapelvei szerint lehetett egyedül korunkban a kisebb földbirtokot is úgy rendezni be, hogy a nagyobb életszükségleteknek is megfelelhessen; ezáltal jött be a régi földmészlés rabló-gazdaság helyett, mely még hazánk nagy részében jelenleg is uralkodik, a nemzetgazdaság és természet-tudományokon alapuló új rendszer, mely nemcsak anyagilag jelentékeny, de a földművelők szellemi életére is döntő befolyása van. Liebig ezen általa megalapított mezőgazdasági vegytanról több művet írt, melyek mindannyia több kiadásban messze elterjedt. Ezek közül a következőket kell kiemelni: „Die organische Chemie in ihrer Anwendung auf Agrikultur.“ („A szerves vegytan a földművelésre alkalmazva.“ Braunschweig, 1840; VIII-ik kiadás 1868.) „Die Tierchemie oder org. Chemie in ihrer Anwendung auf Physiologie und Pathologie.“ („Az állatvegytan, vagy szerves vegytan a pathológiára alkalmazva.“ 1842; III-ik kiadás 1846.) „Grundsätze der Agrikulturchemie.“ („A földművelési vegytan alapelvei.“ 1855.) „Theorie und Praxis der Landwirtschaft.“ („A mezőgazdaság elmélete és gyakorlata.“ 1856.)

Nem sorolhatjuk itt elő részletesen Liebig összes nagy kiterjedésű irodalmi működését. A fentebb említett műveken kívül még csak egy pár irodalmi vállalatát akarjuk megemlíteni. Liebig 1832-től fogva „Annalen der Chemie und Pharmacie“ („A vegytan és gyógyászat évkönyvei“) cím alatt egy tudományos folyóiratot adott ki; egy másik nagyobbszerű vállalata, midőn a vegytan kézi szótárát adta ki kilencz vastag kötetben (1837—64.) Kisebb mérvű, de a nagyközönségre ismertebb műve a „Vegytani levelek.“ E hirneves mű, mely minden európai nyelvre s így magyarra is lefordított, nemcsak a vegytan, hanem az egész természettudomány vázlatát adja népszerűen s a gyakorlati életre alkalmazva. E mű a mult évtizedekben legtöbbet terjedt természettudományos népszerűsítésére, s ha Liebig csak ez egyet írja is, avagy tisztán csak a mezőgazdasági vegytan megalapítását lehetne neki köszönnünk, neve halhatatlan marad.

A nagyérdemű tudós irodalmi és tudományos működésén kívül mint a tudományos akadémia elnöke és mint egyetemi tanár is kitűnt. Hallgatói élte végnapjáig folyton nagy számmal voltak s közöttük több nő is, kiket nemcsak a világhírű név, hanem Liebig élénk előadásmódora is képes volt vonzani. Ily fáradhatlan működésben töltötte Liebig napjait s már életében büszkélkedett vele a müncheni egyetem, már életében kora első vegytudósának s Németország egyik legjelesebb tudományos férfijának tartotta őt mindenki.

Hafiz dalaiból.

Barátomnak falujából
Tavaszi szél fúval,
Megtölti e szellő szívem
Szerellemmel, búval.

Ha bírsz aranyt, mint a rózsza
Órmet végy rajta,
Mert Kroezust is pénzsomjuság
Taszította bajba.

Borom tisztá, mint az arany
S bár gyalázza szőf,
Ne engedd oh Isten nek
Ezt bűnül felróni.

Ha képes vagy lemondani:
Teljesül csak vágyad,
Legszébb az a korona,
Mely Omegtagadás ad.

Nem tudom, a tónak partján
Mért bűg a kis gerle;
Talan őt is kesy mint engem
Tépi szív-ügyerve?

Eltávozott hű kedvesed,
Rejtsd el fákhya fényed;
Az ég végez, azt sem kérdi:
Tetszik-e ez néked!

Mondok egy szót: Mint a bimbó
Bontsd ki magad: s élvezz;
Mert ő tavasz királyneje,
S csak őt napot élvez.

Ne foszszon meg örömdőtől
Tudás büszkeséget,
Jőjj eszaplár, mert a szerencse
Ostobához tér be.

„Menj, igyál bort, élvezz, dőzsölj
Hagyd a kétségviszítést,
Ki az, a ki szebb tanokra
Oktathatna téged?”

Zöld ligetben kis fülmile
Oktat szerelmemre,
S Hafiznál a költészetben
Jobb tanár ki lenne?

(Perséből.)

Erődi Béla.

Választások előtt.

Rajz egy protestáns lelkész emlékeiből.

Irta BAKSAY SÁNDOR

(Folytatás.)

A kikötőnél találkoztunk s egyesültünk a többi községek deputáusaival. Mert a többi községek csak két-három deputátust küldtek, a mi arra mutat, hogy hiányzik mindenütt az erélyes vezető, ki lelket öntene a tehetetlen tömegbe. Lelkésztársaim, úgy látszik, nem igen bírják a nép bizodalmit, mert egy sem volt jelen közülök. Az mégis erős mellőzetés, mikor a lelkész ily fontos dologból kihagyják. A küldöttségek vezetőivel rövid értekezletet tartottam, melyben az én előterjesztett ünnepély-programmom ellenetves nélkül elfogadtattam, s egyzersmind megbízattam az egészenk intézésével, a szónoklatok tartásával. Hisz ezt előre tudtam. Ezek a jó urak csak az éljen-zéshez értenek, de hogy egy bimembris periodusból álló beszédet nyilvános helyen elmondjanak, arra egyik sem szer. — Kioldottam a nagy kendőt, melybe szegény kis feleségem gondosan elhelyezte hosszú atilámát. (Oh gond! bocsáss meg, te jó lélek! két fehér zsebkendő is volt benne.) Felöltöttem s úgy indultam a tömeg élén. Balomon a bíró, a kinek lelátszott a képeről, hogy jobb szeretne most is kukoriczát kapálni, mert nagyon izzadt abba a menykő kék mandliba fanel-bélléssel; előttem a zászlóval Miska, a ki a sok bortól végkép kijozanodott. Komolyan viselte magát, úgy hogy maig sem tudom magamnak megmagyarázni, melyik magaviselete volt a tettetés: a mostani-e vagy a későbbi?

A hídfőnél nagy és szép közönség volt. Urak sokan, mind diszmagyarban, még delnök is gazdagon öltözve. A megye egész arisztokracziája. Egyet-kettőt ismertem közülök mint inkarnátus kormánypártit, de azért jelenlétüket könnyen megmagyaráztam magamnak. Ők Hóhegyben nem a gyűlölt baloldali jelöltet, hanem a koszorú költőt jöttek üdvözölni. Meg is dicsértem magamban ezt az emelkedett elfogulatlanságot. Pedig csalódtam.

A gőzhajó nagyot kanyarodva került a parthoz. A disz-zászló előre jelezte, hogy várt és nagy vendéget hoz. Alig hogy kikötött, kilépett rajta nagy meglepetésemre — nem Hóhegyi, hanem gróf Túri miniszter. Most már világos lett előttem minden. Ahán! hát ezért van itt a sok sima udvaronc. De egyzersmind rögtön átláttam véletlen jövelele okát is. Az ellenpárt kapkod fihöz-fához, jelöltet nem talál, a kivel diadalra vergődhetnék; azért szemelte ki Túri grófot, a kinek szintén jól esnék valami könnyen jött mandátum, mert ha itt meg nem akad ő exzellenziájára, bizony kiszorul az országból. Hanem mégis kiméletlenség a párt részéről, világos bukásra jelölni ki a minisztert. Én az egész világról föl nem használnám egy Hóhegyi nevét, ha győzelmiünkről biztos nem volnék. És mindezt milyen titokban főték ki. Én már csak be vagyok avatva minden politikai machinációkba, de Túri miniszter jelöltségét mind e pillanatig meg sem álmodtam. Hanem azért ébren találtak.

Kilépésekor fölhasant az éljen, melyben nem csekély része volt a mi választóinknak. Ebben nem látok semmit; ők nem az ellenpárt jelöltjét éljenzették, hanem a minisztert, s nekem semmi személyes okom sincs a miniszterre nehezten.

A főispán üdvözlő beszéddel fogadta őt execiáját. Ha a kormánypárt emberei mind így tudnak beszélni, nem csudálom, hogy nehezen tarthatják magukat. Soha nyomorultabb szónokot mint a mi főispánunk. Beszéde alig tartott három percig.

No de a főispánoktól nem vár az ember ékes szólást. Főispánsághoz nem kell egyéb, mint fényes név. De már a miniszternek csak kellő hatálylyal és eleganciával kellene beszélni tudni. Azonban azt látom, hogy ő exzellenziájára sem a Demosthenes csillagzata alatt született. Semmi ércz a hangjában, semmi moduláció, semmi akció, semmi lélek. S mintha csak a kölesönt adná vissza — egy szó kamat nélkül, — ő sem tudja tovább nyujtani három percznél. Boldog isten! ha én szónokolnék így, esztendő mulva Öcsüszegen szedném föl magamat.

Valami úgy nógatott belől. Lépj elő, rázd föl ezt a szunnyadó tömeget, mutasd meg, hogy az egyszerű protestáns pap keblében minő tűz ég, s ajkán minő hatalom ül.

Az uri tömeg megmozdult, s kétfelé válva utat nyitott a miniszternek, ki jobbalra nyájasan köszöntgetve, lassu léptekkel közelgett felénk. Láttam zászlainkat, attaka az erőteljes, független érzettől sugárzó szemű ünnepi népet, végre rajtam akadt meg tekintete, ki egyszerű ruhában szerényen állottam a sereg élén. Szemeink találkoztak. Soha embert így meg nem szerettem első látásra. Homlokán erő, szellem és méltóság csudálatos harmoniát képez ajka megnyerő szelid mosolyával. Halvány arca szakadatlan munkáról tanuskodik . . . vajha jobb ügy szolgálatában!

És ezt az embert most a mi vármegyei politikusaink, — ezt akarják kitenni a bizonyos bukásnak! Ha már nem bírják elviselni, hogy Hóhegyi ellenjelölt nélkül választassék meg: mért éppen a legnagyobb embertiket nézték ki ily méltatlan szerepre? Kitélik tőlük, hogy minket is úgy tüntetnek föl előtte mint az ő párthiveit. De már abból nem lesz semmi. Én ellenfele vagyok neki, de becsületes ellenfele. Hívebb mint hívei. Legalább nem hagyom családásban. Lássák egyzersmind, hogy az egyszerű protestáns lelkészek között még az ifjabbak is minő készséggel bírnak a szónoklatban.

Előreléptem.

— Kegyelmes uram!

A miniszter megállapodott. Hangom reszkettett a mint mögöttem és körülöttem hallottam a sutogást: Ki ez? Mi ez?

— E környeknek egyszerű, de romlatlan lelki népe, névszerent Szilvás, Retkesd és Apátháza választó polgársága fölhasználja e véletlen alkalmat, hódolatát exzellenziádnak bemutatgatni

Hangom érce betöltötte az egész teret. Még a gőzhajó népe is kitódult a födélzetre

A miniszter arczán a meglepetés és megelégedés vonásai egymás után váltották föl egymást. Élesen figyelte minden szavamat, — néha kegyesen bólintott is . . .

— Bár, — mint . . . (e szavakkal végzém, erősen hangsúlyozva azon helyeket, melyekkel czélem volt netaláni családását eloszlalni) mint exzellenziád tudni fogja az angol államférfi emlékezetes szavait: „Ha nincs ellenék, csinálni kell“: a közügyek iránt annyi érdeklődést tanusított honfiai milliói ez idő szerint két nagy pártra vannak oszolva, s bár azok, kiknek érzelmét rövid, de meleg szavakban tolmácsolni szerencsém van, az ellenzékhez tartoznak is: mindazonáltal, meg lévén győződve arról, hogy csak utunk különböz, de czélunk egy, s ez a haza üdve, ezen meggyőződés folytán tántoríthatlan hűséggel ugyan elveink iránt, de meleg szeretettel execiád becses személye, fáradhatlan tevékenysége, hazájához mutatott hűsége, kormányzati bölcsessége iránt, s áthatva azon áldások érzésétől, melyeket execiád működése a hazára eddig is árasztott, s ezután is árasztani fog, lelkesedve kiáltjuk execiádunk: *Éljen!*

„Éljen! éljen!“ hangzott a tömeg riadása, melyet a ház sorok s a tulpart erdei megkettőztettek. Az urak rázták kalpagjait, a nők kendőiket, a miniszter meghajtja magát . . . Látszott rajta, hogy tetszik neki protestáns ösztinteségem . . . Kezét nyujtja felém: — Ajándékozson meg becses nevével.

De oh fátum, fátum, fátum . . . Alig birtam kimondani nevemet: „Varsádi Márton, szilvási lelkész“, midőn ő exzellenziájára mint egy árnyék emberföltötti magasságra emelkedik előttem, s az én embereim leirhatatlan riadással ordítják: „Éljen Hóhegyi! Éljen a balpárt! Vesszen a jobbpárt, vesszen a kormány!“

A marhák, a tulkok! Egy gyermek is megértette volna beszédem czélzatát. Mikor én olyan világosan kifejeztem, mondhatnám szájukba rágtam „azok, kiknek érzelmét rövid, de meleg szavakban tolmácsolni szerencsém van, az ellenzékhez tartoznak“, a mit éppen az ő kedvükért mondtam ilyen érthetően, mert hiszen egy olyan diplomata, mint a miniszter a burkoltabb kifejezésekből is megértette. Mégis az az alamuzsi Honi Peti, meg az a nyuzni való Miska és egy harmadik bietség — nyilván azt hitték, hogy Hóhegyivel van dolgunk, — szórul szóra követték az elejükbe irt ünnepély-programmot. Rohantak a miniszterre mint az orozslán, s mielőtt környezete megátothatta volna, levegőbe kapják mint a pelyhet, miközben ordítottak vesztütl: „Éljen Hóhegyi, vesszen a kormány!“

A riadal alig esendesült le, valamelyik ügyetlen tényérnyaló a főispán kíséretéből elkezd demonstrálni és elkiáltja: „Éljen gróf Túri miniszter.“

Az én embereim az elébbihez hasonló lelkesedéssel viszhangoztatták ezt is. Ezt könnyű megfogni. Benne voltak már az éljenzésben s éltettek volna bizony akárkit is. Különbösen is a miniszter sohasem bántotta őket.

Én azonban megrettentem. Ez igen jó alkalom lehet, az ellenfél előtt arra, hogy embereinket könnyű szerrel elkötelezze. Megígértetik velük, s a magyar akárméi bolondot ígért, megtartja. A föld alá bujnek szegyenletében, ha szemem láttára elhorgaszának ennyi embert. Mindenki azt hinné, hogy én játszottam kezükre. Gyorsan kellett határoznom.

— Tisztelt választó polgárok! — kiáltam harsányan — miközben a miniszter egy intésemre illedelmesen lebecsült, — mitután hódolatunkról ő exzellenziáját biztosítottuk, térjünk vissza kötelességünkhöz: *Éljen Hóhegyi Zuárd!*

Az éljent háromszáz torok harsogta vissza, mely alkalmat adott a miniszternek velem szót váltani.

— Nagytiszteletű ur! — mondá — úgy látszik, nagytiszteletűség a megye legnépszerűbb férfiai közé tartozik, s úgy hajtja a sziveket, mint a vizek folyását.

— Hízlegek magamnak, kegyelmes uram! s igyekezem népszerűségem oda irányozni, hogy törzskövés magyar népiünkben az ősi erények, — a törvények iránti tisztelet, a haza atyjai iránt tartozó kegyelet, a rend iránti fogékonyság, és vérel szerzett, kitarással biztosított intézményeink s általában egész alkotmányunk iránti azon meleg ragaszkodás, melyet e nép nehéz időkben, — annyi szép jelét adván önzetlen áldozatkészségének, mindenha tanusított, nemcsak fenn maradjon és nagyobb méreketöltve fejlődjék, hanem újabb erényekkel is erősödjön, s így az a kapos, mely a kormányzattakat a kormányzókkal összeköti, gyémánt tartóságával, arany fényével, s aczél edzettségével örök és elévülhetetlen kincse maradjon nemzetünknek.

Ő exzellenziájára meghajtotta magát s tovább ment. Kénytelen volt vele, mert a főispán a szó teljes értelmében odább vitte. Látszott a szeméből, hogy dühös rám, a mi bizony nem csoda, mert a miniszter ur valamenyioekkel összevéve nem beszélt annyit, mint én velem.

Hanem az alispán ur, az volt mégcsak a mulatságos férfi. Mivel coadjutor curator, ennél fogva jogot vesz magának engem leczkézni s a mint mellettem elmege, rám támad dörögve, hogy mit lábatlankodik a tiszteletes ur itt a miniszternek, mikor minden perce ki van szabva.

— Bocsásson meg, alispán ur — feleltem szárazon — én alkalmazhatnám a kérdést önökre. Ha nincs ő exzellenziájának a maga környezetében egy hív embere, a ki megsgná neki minő méltatlan szerepre hívták őt, midőn a bizonyos bukás kilátásával fölléptettek, — nekem kellett e nehéz kötelességet teljesítenem, a mit, azt hiszem, elég gyöngéden teljesítettem.

Az alispán ur nagy csudálkozást tetített. Ha így képezi magát a tettetésben, még sokra viheti.

— De ki beszél itt fellépérről? Hisz ő exzellenziájának van már mandátuma a fővárosban, s most az árviz-károsultak érdekében tesz körutat.

Jól tudom, — mondám, — de majd az egyiket átadhatja valamelyik mameluknak. Átlátok a szítán.

Erre a szóra aztán nem volt neki aduttja. Ugy tön mint a szüklátkörü emberek szoktak, ha elevenükre tapintanak. Megszökött tőlem a szó teljes értelmében, s csak távolról láttam a mint egy urnak — hihetőleg panaszkodott, mert nagyon emelgette a kezét ég felé.

Hát csak emelgesse.

(Folyt. követk.)

Egy orosz utazó Közép-Ázsiában.

Keletről származott, keleti nép vagyunk, s hogy ezt érezzük, irodalmunk is mutatja. Történelmi érzékünk nem engedi, hogy eredetünk tája iránti érdeklődésünk és rokonszenvünk teljesen kialgyék s Konstantinápoly, a Kaukasz vidéke, Kelet-Ázsiá már csak azért is maguk felé vonják szemeinket, mert mindannyit egy velünk közös el-lenség fenyegeti.

Az oroszok szomszédosága s kivált 1849 óta ránk irányzott figyelme, előttünk is mindent kétszeres érdekűvé tesz, a mi Oroszország politikai terveire vonatkozik, vagy az orosz viszonyokkal kapcsolatban van. Már csak ez is megfűti, hogy miért meggyünk mi is annyiszor Köz p-Ázsiába, egyszer egyik, másszor másik nevezetes utazó kalaulósa mellett.

Multkor Vámbéryvel, most pedig éppen egy orosz utazóval, Wereschaginmal indulunk utra, kinek tapasztalatai teljesen más, mert egészen orosz, szempontokból levén föltüntetve, szintén sok újat és érdekeset foglalnak magukban.

Az utóbbi szerencsés viszonyok és körülmények közt utazta be Közép-Ázsiá homoklepte sivatagjait, mint Vámbéry, mert míg ez koldos dervisnek öltözve s kilétének netaláni fölfedezése esetén biztos életveszélynek kitéve járt-kelt a bokharai és khivai khánások fanatikai és a nélkül is vad népei közt, addig Wereschagin pár évvel később, 1867—68-ban Kaufmann orosz tábornok diadalmas hadserege nyomán jutott el az Ural hegységei közt fekvő Oremburgból Samarkandba, Timurnak hajdan egy fényes fővárosába, az Iszlám annyi jeles és nagy becsüléshen állott férfiak szülő városába és temetkezési helyére, a mohammedán tudományosság ragyogó központjába, mely 1868. május 14-én a rettegött „uruzsok“ hatalmába esett.

Valóságos kinaszenvedés — írja Wereschagin — Oremburgból Taskenlig, a közép-ázsiai új orosz bírtok egyik határszéli városig európai kényelemhez szokott embernek eljutni! Pedig az ut megjelentősen jó és járható s csak helylyel-közzel borítja fűtő homok. De a vesződségn-k, czivakodásnak és bosszuságnak vége-hossza nincsen. Minden állomásnál össze kell veszni az ottani postahivatal főnökével, míg a szükséges jamestiket vagyis postalegényeket és fogatokat kicsikarhatjuk tőlök; egyszerű lovak nincsenek, másszor meg a kocsiak vannak összetörve; most a löszerszámot, majd meg a kerékeket kell előbb kijavíttatni — szóval, soha sincs semmi jó rendben.

Megérkezünk valamely állomásra — nincs ottthon senki; döngöztük a kapukat, kiabálunk — nem felel senki. Mit tegyünk? — várakoznunk kell. Végre, ki tudja honnan? egy kirgiz tápászkodik elő; term szeten megkérdi, hogy mit akarunk? — Mit? hát lovakat és posta-kocsit! — Lovakat? — nincsenek! Ez a legbizonyosabb felelet; de mi nem tágtunk. — De ha nincsenek! — Hát mikor lesznek? — Holnap. — Holnap! — szomorú kilátás. Pedig a kirgiz többnyire hazudik; van ló elég. Legjobb ilyenkor, ha muszáki tiszt vagy hivatalnok gyanánt lépünk föl, s tüzzel-vassal fenyegetünk mindenkit, a kit elől-hátul találunk. Ha holmi jámbor spiessbürgerek mutatjuk magunk at, elvárhatunk akár itéletnapig, a míg a szükséges tárgyakat kézhez kaphatjuk, kivéve ha tele érszenyt zörogéitnek markunkban. A pénz Közép-Ázsiá sivatagjain is megteszi a kellő hatást.

Megjegyzendő, hogy e vidéken utlevelet soha sem kérnek az utastól; de miért is kérnének, mikor száz werstny (oroszföld) kerületben sem található egy irni-olvasni tudó ember? A kormány rendeleteiből és költségen utazók werstenként minden loért másfél kopeket fizetnek. A hivatalos színezetet nélkülöző magánosoktól valamivel többet követelnek.

Mondottam — írja tovább Wereschagin — hogy a pusztai fogatokon mindig akad valami javítani való; pedig azoknak szerkezete igazán nem mondható valami komplikáltnak és a löszerszám is a legrprimitivebb. Végre készen állunk az indulásra, de azért korúszté higgyük, hogy azonnal elrohoghatunk. A pusztai lovak nincsenek a kocsihoz és kocsirohodhoz szoktatva. Mikor befogják őket, türelmetlenül kezdik hegyezni füleiket, dühösen fujnak, vihognak és reszketnek. De utójjára is az első ostoresapás elcsattan. „Ujj te!“ — kiált reánk a jamecik. Persze ijedten rognunk lo ilésünkre. Ekkor a sivatagok vad ménei fölgáskodnak, mérgeesen rázzák fejüket, félre ugranak (szérencse, hogy a kik befogták, elmenekülhetek rugásaik elől!), s egy percz alatt hám és kötelek

rongyokká s a kocsirod pozdorjává van téve! Ha végre a sivatagon repülünk tova örült gyorsasággal, imádkozunk, hogy ne kelljen megállani sem a rendes, sem pedig a rögtönzött állomásokon; pedig ez gyakran megtörténik, mert a postalegény ur e tekintetben mindig saját szeszélyeit szokta követni; mindegyre meg-megáll, ő sem tudná megmondani, hogy miért. Aztán meg ezeknek a jemesikoknak, akár kirgizek, akár oroszok, az a kiállhatatlan szokásuk van, hogy az ostort minden tíz-husz percz alatt legalább egyszer elejtik; meg

Tatár postalegény.

Kirgiz kalauz.

Képek Közép-Ázsiából.

rövidebbek lévén, mint a hátulsók, a tevék, mikor futnak, képzelhetetlenül komikus látványt nyújtanak.
Habár a tevék nem dicsekedhetnek is valami nagy zenészeti tehetséggel, annyi tagadhatatlan, hogy másoknál nagyra tudják becsülni e szép természeti adományt: csak énekelni vagy fütyni kell nekik, hogy jó kedvük kerekedjék; még mikor legelésnek is, ha zenehangok ütnek meg füleiket, azonnal félbe hagyják az evést, fölemelik fejüket s oda bámulnak, honnan a zenét hallották. A puszták

fogattal is, de jól is lakott vele csakhamar. Félig tréfásan, félig boszankodva beszéli el utleírásában, hogy az átkozott puposok kocsját fölfordították, összetörték s maga is akarva, nem akarva, kénytelen volt beleharapni a kirgiz puszták futó homokjába. Kocsija kissé könnyű volt a tevéknek, mert azok csakis olyankor tesznek jobb szolgálatot a lovaknál, mikor a szekér, melynek élébe akasztják, igen terhes, az ut pedig köveces és döcögős.

Wereschagin és kisérője Djanekentnél kelt át a Sir-Darián (Jaxarésen), hol az átjárót mindig orosz katonák őrzik, hogy a kirgizek Djanekent romjaiból a téglát el ne hordhasák. E város nagy-szerű romjait Lerché, a szt.-pétervári tudományos akadémia küldöttje, közelebbről megvizsgálta, s miként mondják, több helyen tett ásatásait oly kitűnő siker koronázta, hogy érdekes régiségekkel gazdagon megrakodva tért vissza Sz.-Pétervárra.

A kirgizek több romhalmazt szét-hánytak, hogy az ott levő pompás égetett téglát fölhasználják. Sajátságos! Két-három év előtt senki sem gyanítá az egész tartományban e téglák létezését, melyeket itt úgy sem igen használtak építésre azelőtt. Láttak itt-ott egyes tégladarabokat, de ki gondolta volna, hogy e romhalmok még többet is tartalmaznak? Pedig a környék nomádjai közt ma is él egy régi szájhagyomány, melynek állítása szerint hajdanában ezen a helyen roppant terjedelmű város állott s mikor valaki kopár romhalmokról kérdezősködik tőlök, mindenkor hűségesen elmondják, hogy „itt fekszenek ama melyet a kigyók megettek. Itt laktak — meséli tovább az érdekes tradíció — „az ország fejedelmei. Ezek közül az utolsó egy szomszéd király leányát vette nőül, de neje hűtelen lévén, megölte azt. Az áldozat atyja pedig bűvészt volt és hogy leányáért boszút állhasson, kigyókat bocsátott a városra, melyek a kegyetlen királyt népével együtt fölledosták. Ez a kis domb itt — mondá Wereschagin — egy öreg kirgiz, egy sűrű bokorral benőtt halomra mutatva — „még most is hemzseg a sok csunya kigyótól! — Wereschagin össze-vissza ás-

lakóinak durva kegyetlensége talán semmiben sem nyilvánul oly szembetűnően, mint épen ama rut, barbar bánásmódban, melyben e szegény állatokat részesítik, noha nélkülök a kirgizek és tatárok csakugyan élni sem tudnának. Kétségtelen, hogy a tevéket más népeknél sem kímélik szerfölött, de másutt legalább orruknál fogva vezetik őket — még pedig a szó szoros értelmében. A kirgizek nem úgy tesznek, hanem mikor a tevé két éves, átfurják orrczimpáját s e lyukba egy pálcát dugnak és e

Képek Közép-Ázsiából: Teve-fogat.

Ilyen kényelmes az utazás Közép-Ázsiában. Wereschagin nem győz eleget panasolni tatár kocsisára, ki utközben mindegyre megállt, utazónk nem kis bossúságára; most elejtett ostoráért kellett jó messzire visszafutnia, majd meg a pipájával gyúlt meg a baja, mely minden félóránban vagy kiegészít, vagy kialudott, mikor aztán kétségbeesztő lassúsággal verte ki és töltötte meg azt újra; hát még a hosszadalmas csiholás! — békával, kopott aczállal és rozszölgyfataplóval. Ennyi vesződség közt alig volt kedve és ideje az orosz utazónak e sivatag homokbuczkákkal és termékeny oázissal váltakozó vidékek kirgiz lakóit mindjárt eleinte jól szemügyre venni; no de később annál több módja volt velök megismerkedni. Az itt lakó kirgizek az ugynevezett *his hordához* tartoznak s nagy és köcsöp hordabeli testvéreiktől, kik tovább északon laknak, nem sokat különböznek. Itt már — írja Wereschagin — olykor-olykor több százból álló tevecsoárdákra találtunk, melyek lovak csemetyüinek hangjára bámulva fordították felénk okos fejüket s hosszasan elkísértek komoly tekintetökkel. Tudjuk mennyire félénkek a sivatag puszták lakóinak e hűséges és megbecsülhetetlen szolgái. Néha megessett, hogy igen közel haladtunk el mellettök: ilyenkor szerte futamodtak minden irányban, hátukra csapott farkkal mint a bösült bikák. Gacsibás, keresztbe lépő lábaikkal igazán furcsa futást visznek véghez; esetlen ugrándozásaik látára majd meghaltunk nevettünkben. Első lábaik

pálcára van erősítve az a kötél, melynél fogva szegényt ide s tova vonszolják. E kötelet gyakran oda bogozzák a lovas nyergéhez, ki a karaván élén szokott ügteni; s ha ilyenkor a szegény pára félre talál botlani, vagy járása meglassul, orrczimpáját addig ránczigitják, míg a ver egész orrát ellepi. Egy jó két-pupu tevé Közép-Ázsiá kirgizei közt 120—200 frankot ér; egy jó, erős ló 120 frankot, közönséges hűtés ló pedig 60—80 frankot. Wereschagin megúván a lovas kocsin való utazást, kedvet kapott megpróbálkozni egy teve-

kálta és kutatta ezt a veszedelmes vakandurást, de biz ott nem talált egyetlen egy kigyófiát sem. Wereschaginak itt már több alkalma nyílt a kirgizek családi életével közelebbről megismerkedni; fölkereste őket füstös *kibítájókban* (kunyó), ellette szokásaikat, gondolkodásmódjokat, megfigyelte foglalkozásaikat. Nem érdekeltek, a mit a többek közt a kirgizek malmairól és őrlési módjáról följegyzett. A kirgizek őrlésre apró kézi malmokat használnak, melyek két kerek, lapos kődarabból vannak összetéve, s szerkezetök

tökéletesen olyan, mint a mi falusi kézi malmaink, melyeken kukoriczakását, sőt, stb. szoktak darálni. A liszt, mely abból dreczéstől, korpástól kikerül, miként könnyen gondolható, nem tartozik a legfinomabbak közé. Azonban malmoknak e primitív neme csakis a sátorokban lakó nomád népeknél van még szokásban, míg a rendes falvakban és városokban szintén száraz, vízi avagy szélmalomok végzik az őrlésnek nélkülözhetetlen mesterségét. Hodsagendben például Wereschagin egy oly malmocska közelében lakott, melynek kerekét egy kis esatorna vize hajtotta. E malom a rizs lehéjazására szolgált; két vastag és erős fadarab, végükön megvasalva s vágó éllel ellátva, emelkedik föl s csapódik le váltogatva; e két fadarabot, helyesebben mondva stömpöt, egy fekvő gerenda hozza mozgásba, míg magát a gerendát a víz által hajtott lapátos kerék forgatja. Nálunk a stömpö-

ségökre, mikor az Angrene kiáradt hullámain kell átkelniök. Bakis valóban jó szolgálatokat is tett Wereschaginéknak az uton, ámber ő kalauzsága nem tudta megakadályozni azt, hogy épen az említett folyó közelében el ne tévedjenek. Végre egy kirgiz a folyóhoz igazítván őket, azon valóságos életveszélyek között átkeltek s késő este Bukába érkeztek.

Wereschagin az utjábanért nagyobb falvakat és városokat, mint Oremburgot, Orskot, Turkestant, Csemkendet, Taskendet és Bukát részletesen leírja, de azok annyira hasonlítanak egymáshoz, annyira föltalálhatók mindenikben a rendetlen utcák, romladozó mecsetek, sár, piszok, lézengő koldusok és kolduló dervisek, hogy a ki egy ily közép-ázsiai helység leírását olvassa, mindnyáját ismeri. Az orosz utazó Taskentben, Orosz-Turkesztán fővárosában, az ugynevezett „európai vá-

állóndó eső van, igaz, hogy mindig attól tarthatnak, hogy nyakukba omlik a ház, a mi néha ritkán meg is történik, de ha kiderült az idő, pár órai tatarozás után a ház ismét szilárd. A középületek, bazárok, mecsetek, karavan-szerzők (vendéglők) égetett téglából vannak építve.

A közép-ázsiai iskolákról szintén megemlékszik Wereschagin. Azt írja, hogy Taskentben, valamint Közép-Ázsiá más városaiban is a kisebb (elemi) iskolák a kisebb mecsetek, a felsőbb rendű tanodák pedig a nagyobb mecsetek közelében emelkednek vagy néha egészen elkülönítve állnak. Ez utóbbiak igen terjedelmesek s apró czelláakra osztott nagy épületeket foglalnak el; a czellákban tanulók laknak és az épület rendszeren tágas kerteket foglal magában. Taskentnek hét főiskolája van (medressze), és azok mindenikében bizonyos számú *Mollah* tanítanak. Tanító csak

Az alszut északi bejárata Geschenennél.

Az alszut déli bejárata Airolonál.

A Reusz völgye Geschenen mellett.

Geschenen falu.

Szent-gotthárdi alagut (Svájcz és Olaszország közt).

ket a malomkö helyettesíti; az imént leírt malomnál a gabonaszemek egy lyukacsában gyűlnek össze, melynek oldalai keményre vannak kirakva és ott zuzatnak szét a stömpök által. A molnár, miként munkájának lassúságából, valamint malmának belső berendezéséből is látható, nem valami nagy érdemi iparos, de mestersége még sem rozsz. A malmok ritkák lévén az országban, igen messziről eljönnek oda rizest héjaztatni. Bérül az őrlőt rizsnek 16-od részét szokta megtartani.

Wereschagin Hodsagendről Buka-ig egy orosz katonatiszt udvarias utba igazítása szerint a Sis-Daria jobbpartján utazott, mert itt az ut biztosabb és a vidék is népebb volt, mint a balparton. Azonkívül a tiszt mellé adta vezetőségét saját *dsigit*-jét (szolgáját), egy Bakis nevű kirgizt, a kinek meghagyta, hogy ne csak gondosan őrkdjék az utazók biztonsága fölött és engedelmessékdjék parancsaiknak, hanem különösen akkor legyen segít-

rosrészt „*akszakáljánál* fogadott szállást. E körülményt csupán a fentebbi török szó kedvéért láttuk jónak megemlíteni, mert Wereschagin azt e két török szóból származtatja: *ak* (magyarul *vén, agg*) és *szakál* (magyarul szintén *szakál*), tehát az egész szó *agg-szakálut*, azaz: vénet, előjárót vagy kormányzót jelent; azon a vidéken legalább ilyen értelemben használják. Ez is csak azt bizonyítja, hogy az ottani népekkel mi magyarok közeli rokonságban állunk.

Wereschagin azt írja: ne higgyük, hogy a házak Párisban, Londonban vagy Európa más fővárosában épüléneek leggyorsabban. Közép-Ázsiában sokkal gyorsabban megy az. Ugyanis e vidéken a nagyobb városokban épen úgy, mint a falvakban, a házak mind a legutolsó ággyagos sárból készülnek, a mely idővel úgy összeáll, hogy a házak e száraz égalj alatt épen úgy eltartanak, mintha kőből vagy téglából épültek volna. Ha

volna elég, de tanítvány alig akad egy-kettő; Wereschagin a rengeteg nagy *medressze*ekben (felsőbb tanokban) alig talált egyszerre 10—12 tanuló együtt. Még a legutódobb *mollah* sem igen tud egyebet, mint olvasni, a koránt magyarázni s a számtalan sok török szent életrajzát és szent iratait könyv nélkül elmondani.

Bukából az orosz utazók már csak félve indultak tovább Szamarkand felé, mert a városban az a hir volt elterjedve, hogy a bokharai emir Szamarkandban van s Oroszország ellen harcra készül. Wereschagin nem akart hitelt adni a híreknek, de később csakugyan meggyőződött, hogy annak igazsága van, mert nem sokára ő is levelet kapott hazulról, melyben világosan meg volt írva, hogy Oroszország szintén hatalmasan készülődik Közép-Ázsiá ellen.

Sámi Lajos.

A szent-gothárd-hegyi vaspálya.

(Svájcban.)

Az emberi észnek a természet fölött vivott fényes diadalai egymást érik napjainkban. Alig készült el a csendes-tengeri vaspálya Észak-Amerikában, a suez-i földszoros átmenése Afrikában és a mont-cenis nagyszerű alagut az Alpokon át Francia- és Olaszország közt, máris megint oly hatalmas mű van készülóban, mely a fentebbiekkel bátran mérkőzhetik merészég és nagyszerűség tekintetében, ha ugyan fölül nem mulja azokat: értjük a szent-gothárd-hegyi vaspályát és alagutát, mely utóbbinak Geschenen és Airolo közti egész hossza 14,920 méter, tehát körülbelül két földrajzi mérföld lévén, a mont-cenis nagy alagut hosszát jóval túlhaladja.

E fontos vaspálya kiépítésének megkezdését nem csupán természeti, hanem politikai akadályok is sokáig késleltették. Svájcot és Olaszországot fogja összekötni, de kezdetben a svájci kantonok féltékenysége és irigysége kicsiben mult, hogy meg nem hűsítá az egész tervet. Egyik sem akarta engedni, hogy egy ily nagyszerű átmeneti vaspálya előnyeit a másik élvezesse; inkább ne élvezze egyik sem. Hanem időközben Svájcot keletről és nyugotról új vaspályák kötötték össze Italiával és Közép-Európával, s így aztán a déli kantonok végre mégis belenyugodtak, hogy a szent-gothárdi pálya kiépülhessen s az épen utjába eső kantonon átmenessen. Igaz, hogy nem jó szántukból tették, hanem Olasz- és Németország, mint leginkább érdekelt szomszédállamok, kényszerítették erre a nyakas kis köztársaságot.

A pálya kiépítése tehát elhatározottat s az építést a mult év közepe táján meg is kezdték. Az alagut elkészítését a sz.-gothárdi vaspálya társulat igazgatósága Favre francia mérnökre bízta, ki már több fontos vaspályát épített és több hosszú alagutat furatott megbízói teljes megelégedésére. Favre az óriási munkát nyolcz év alatt ígérkezett elkészíteni 47.804,300 frankért.

Favre az alagut átfúrását kitünő szerkezetű fúró s más roppant erejű gépek segítségével a mult év októberében a hegy északi oldalán Geschenen és Airolo mellett meg is kezdé, míg a déli oldalán Airolo mellett már szept. 13-án elkezdették a leendő alagut nyilását kívágni. E nagy mű elkészítése folytán, melynél már tökéletesebb gépeket főgnak használni, mint az eddigi e nemű építkezéseknél, nem csupán az eröműtan és a mérnöki tudomány, hanem az ásvány- és földtan is tetemes vívmányokra fog szertenni, mert a Szent-Gothárd tele van igen értékes ásványokkal, és a hegynek az átfúrás alkalmával megismert belső szerkezete bizonyára érdekes fölvilágosításokat nyújtandó annak mikénti előállása iránt is.

A mellékelt rajzok mindenekelőtt a leendő alagut nyilásaihoz vezetik olvasóinkat Geschenen és Airolo mellett. Az építkezési helyeken még minden pusztá, elhagyottat s még elhagyatottabb látványt nyújtanak a földalatti munkahelyek. De ha elgondoljuk, hogy e jelentékteleneknek látszó nyilások századok egyik legköltségesebb művének létrejöttét fogják elősegíteni, a sötét barlangokat mindjárt egészen más színben fogjuk magunk előtt szemlélni. Ezek képezik a kapukat ama — még most sötét — helyekhez, hol az egyik hegyfűrészeszáról dél felé, a szikla kebelébe mind előbbre vágja be magát, míg nem utoljára összetalálkoznak, oly biztosan mint a halál, miként ez előre ki van számítva. Airolo kedvező fekvése dacára is nagyon szegényes, piszkos olasz falu, mely csak néhány kö-, vagy legább is nem szalma- és nád fedéllel ellátott házzal dicsérik. Geschenen vagy miként sokan írni szeretik, Göschenen néhány hó előtt is csak félig romba dől, elhagyott és a szent-gothárdi útjárás forgalmából élősködő fiálfaluca volt. Ma már mindkét helység a bábeli nyelvzavart juttatja eszünkbe, mert az alagut-építésnél alkalmazott munkások a legkülönbözőbb nyelvű nemzeteket képviselik. A havasok leánya, mely Reuss-patak nével az „Ördög hidja“ alatt csörtet alá, a magasban fekvő Uri-i völgyben még ártatlan, csöndesen lejtő kis leánya. Forrásai a Furka-jégmezőn erednek s a Szent-Gothárd a Lucendroi-tó vizével adja meg neki a hódolatot, hihetetlen nem is gyantán azt a borzasztó lármát és veszedelmet, melyet a csintalan leánya széles jó kedvében amoda lejebb véghez vinni szokott.

Az erdélyi székely szombatosok.

— Adalék a hazai történehez. —

III.

A székely szombatosok vallás-gyakorlata, a mint azt Pécsy Simon megalkotta s a mint az jóformán ma is áll *) sajátságos keveréke a zsidó és keresztény szokásoknak, de egészen a mózesi hit alapján. Csodálni lehet, hogy oly szelleműs s korához képest mindenestrem fölvilágosult ember, mint Pécsy Simon, nem bírt a mózesi vallás különöségein, melyek csak az izrael nép körülményeihez, éghajlati s egyéb viszonyaihoz alkalmazva bírhattak észszerű érvénnyel, gyökeresb átalakítást tenni, s azt, ha bevette s bevettete, új követőt testi és lelki szükségéhez nem bírta alkalmazni. De a hit, kivált a proselytáknál, rendszeren rajongással jár s a foglyul vett lelkeket még különösebbi bilenseiben is szigoron tartja. S hát ha még, mint Pécsy, egy mellékindok válik mindenképpen uralkodóvá: szerelme a szép és bübűjös Eszter iránt, kinek kedveért lett zsidóvá, — s egészen az az még sem lehetett.

Követői, ma kivált, még kevésbé azok. Szombatos vallásukat szabadon nem követhetvén, nyíltan nem vallhatván, kénytelenek valamelyik bevett vallás-felekezethez tartozni külsőleg s annak mellőzhetlen szertartásainak alávetni magukat. Nekik mindegy a keresztény felekezetek akármelyike, s magukat, mint már említett volt, beosztották a falujokban létező három: görög-katholikus, unitárius és református felekezetek között, s így mindeniknek két vallása van: egyik, melyet kényszerből követ s szertartásait utálattal végzi; másik, melyhez hitteljesen ragaszkodik.

Ha gyermekük születik, az újszülöttel minden tekintetben zsidó módra bánnak s csak miután rajta, ha fiú volt, a környümetelés szertartását is elvégezték, viszik az illető keresztény paphoz, a környümetelés után tizenkét nappal. Keresztnevet mindig az ő-tamentomból választanak neki, s leggyakrabban a Mózes nevet a fiaknak; nincs ház, a melyben legalább egy Mózes ne lenne. Keresztatyáik és anyáik is mindig a szombatosok közül valók. De ha a keresztény pap elől kijöttek, leimádkoznak a gyermekről a keresztvíz fertőzöttségét s úgy nevelik tovább, mintha semmi sem történt volna vele.

Halottaik fejenél, ha mindjárt a két protestáns felekezet valamelyikéhez tartozik is, gyertyákat égetnek mindaddig, míg a koporsót a szobából ki nem viszik. A halál után csak 24 óráig szenvedik meg a föld színén; s bár külsőleg a keresztényekéhez hasonló koporsóba zárják, de annak belső elkészítése, a halott felruházása s a koporsó felszerelése egészen a zsidók szabályaihoz van alkalmazva. A halott körül gyorsan elvezetik a zsidó szertartásokat s csak azok végeztével jelentik a halottat az illető keresztény lelkésznek. A halott temetését kísérésénél nem tűrik a keresztényeket; de a lelkészek ellent nem állhatván, az szükségkép jelen van, s e miatt halotti vecsernyőjüket is hangtalan némasággal végzik magukban, úgy hogy a kíséret alatt egymáshoz egy szót sem szólnak, sőt egymásra nem is néznek. A gyász idejére és sokáira nézve is egészen zsidósak. Halottaik sorsa felől azonban borzasztó babonás hiedelmeket táplálnak. Tizennégy napra a temetés után, ezt hiszik, megjelenik egy angyal a koporsó fejenél, kezében hatalmas doronggal s a koporsóba aluvóra rá kiált: „Ki vagy?“ Ha büntelen volt életében a holt, megmondja nevét s az angyal őt elviszi magával, keresztül kasul megborozza őt a földi világban s megmutatja neki a bünök megholtakat, kik vétkeikből meg nem tisztulván, kényszerítettnek a földön bujdosva gyötörni, míg nem egyszer isten irgalma feloldozván, bejuthatnak boldog hazájukba. Ha a halott is ily bünök teremtény volt életében: a fejenél álló angyal a doronggal nagyot sújt a hasára, mire az kikél a koporsóban s az angyal őt vándor utjára eresztí.

Esketési és menyegzői szertartásai is zsidósak. Miután a keresztény lelkész a maga módja szerint megeskette az új párt — elviszik magukkal a szombatos szülők és lakadalmi vendégek, — nem szombatosokból vendéget nem hívnak, — az arának hosszú haját levágják, körül, mint a férfiakét szokás, s akkor völgységével valami superlát

*) A jegyzetek, melyekből a jelen közleményeket merítettük, 1855-ből valók. Nem tudjuk, a legújabb időben, a zsidók emancipáció 1868-diki törvény nem hozott az alább említendő viszonyokba valami változást. Érdekes volna mindenesetre, tudósítást venni a székely szombatosok legújabb állapotairól is.

alá állítván, a szombatos rabbi, zsidó módra, újra megesketi őket és úgy bocsátja el, áldással. E másodsori esketés nélkül nem tekinthetnek magukat házastársaknak. Történik az is, hogy szombatos leány valódi zsidóhoz megy férjhez. Ily esetben a leány keresztény papjának nem jelentenek fölé semmit, csak titkon elviszik a leányt a völgégy (zsidó) papjához s ez az eset aránylag elég gyakori is. Keresztény férjhez azonban a szombatos leány soha sem megy férjhez; a férfiak sem vesznek keresztény leányt, ha csak előre nem kötelezi magát a szombatos életre; erre azonban egy egész próba-évet engednek neki s csak akkor veszik át.

Az áttérés czerimóniái megérdemlik, hogy különösen is fölémlítsenek. Az áttérőnek heteken át magyarul a Mózes törvényeit s ismeretik annak külső szertartásait és gyakorlatát; de a valódi titkokat csak az áttérés bevégezése után, s akkor is csak apródként tárják föl előtte. Az áttérő esküt tesz az áttérő, melyben megtagadja apját, anyját és a Krisztust, s örök hűséget fogadja a Mózes törvényeinek. De ha később, midőn a mysteriumba is bevezették, — vagy a szombatoshoz nőül ment keresztény leány, a sok sanyarusággal járó szombatos élethez szokni nem tudván, ha ahhoz kedvetlenséget mutat, — erőszakkal maguk közt nem tartják; a nő, ha el akar válni, elváltatják férjétől, eleresztik a szombatoság kötelekeit; de az elküldözés óráján rettenetes esküt tesz és hallatlan átkot mond magára, hogy a szombatoság titkait soha, senkinek el nem árulja, — s hogy eskü és átok mily borzasztó lehet, onnan gondolhatni, mert ily elvált nőtől soha nem hallani semmit a szombatoságról, a szombatosok életéről s szertartásairól, annál kevésbé titkaikról, melyeket, talán ha kint padra vonatának, sem árulnának el.

Ha a szombatos leányt kőr keresztény férfi, vagy szombatoshoz menni akaró keresztény leány, a próba-évet botránkozás nélkül kiállják s kedvet mutatnak a különös élethez, csak akkor viszik végbe az átvételt — a zsidók szertartásai szerint.

Bőjtjük még tovább terjed a zsidókénál, vagy is a babonával meghaladja azt, a mennyiben minden szerdán külön böjtöt tartanak a gonosz lelkek, részint azok megengesztelése, részint hatalmuk megrottása végett. A böjtnek nagy erőt tulajdonítanak nemcsak az isten megengesztelésére, hanem az ördög elűzésére is. Babonájuk azt tartja, hogy Isten az ördögöknek a déli és éjféli tízenkét óra közeli perceit szabad tetszésükre hagyta, fölhasználniok gonosz szándékaik kivételére, kik egyébkor a szemétdombokon és keresztutakon vannak megkötözve, szemmel tartván az embereket, hogy szabadulási pillanataiban valakit azonnal nyakon csiphessenek. A gonosz lelkek semmiért nem bosszankodnak annyira, mint ha valaki pénteken fésülködik, vagy a szemetet a följövő nappal szembe önti stb., ezt hát kerülni kell, nehogy ok nélkül ingerelgensenek.

Mint a böjtnek, színtylo hatást tulajdonítanak az átoknak is; azt hiszik, ha az teljes lélekből történik, beteljesedik. Azért nem könnyen vetemednek rá, hogy valakit megátkozzanak; leginkább hitök csufolói vagy tetteges háborgatóit illetik átokkal s az ily átok beteljeséséről nem egy adatot (vagy adomát) tudnak beszélni. Így egy P. Sincerus nevű szerzetesről, ki őket a fiskusnak feljelentette, azonkívül szombatonként erőszakkal munkára hajtotta, mezei dologra kényszerítette, a min elkeseredvén, azzal átkozták meg: hogy a férgek egyek meg! S ime, oly betegségbe esett, hogy az átok teljesedett rajta. Mulatságosabb ennél a nagy Miklósi Pál története, a ki düllo-szegéd (székely terminologia szerint, a szolgabírói esküdt) volt s a szombatosokat tőle telhetőleg mindig sanyargatta, rajtok kegyetlenkedett, azonkívül csufolta, s jeseben: borjuknak nevezte; a min megbosszankodván a szombatosok, azzal átkozták meg, hogy: no, meg ne haljon addig, míg csak egy borjut nem szül a világra. Ez abba maradt; hanem egyszer egy szombaton, Miklósi Pál uram betegy Kereszturra, része a korcsmába, ott szokása szerint muzsikáltatja s tisztességesen le is szíja magát. Czimbóriával a bor között a szombatosok átkát is előhozta, abból nagy mulatságot csináltak maguknak, hogy ha Miklósinak csakugyan borja születnék, mit tennének vele. Elég a, részegen megy haza Nagyba, lefekszik s azt álmodja, hogy csakugyan borja született. — Ez alatt az istállóban épen megellett a borjasz tehene, s gondos felesége az új jövevényt bevitte szobájukba, hogy jó melegben legyen ott, megkötö az úgy lábához, s azzal maga is lefeküdt és elaludt. Réalmából ébred Miklósi; meglátja az úgy lábá-

hoz kötött borjut s félmárorban még, azt hiszi — ő hozta világra. Előjött hogy szegényét elrejtse a világtól, felkel, feléleli a begő corpus delicti, ki-s az ő kútba dobja. Azután jött rá, hogy hiszen borjadzó volt a tohenük — s hátha azét s nem a magáét dobta a kutba. De már későn; s a Miklósi Pál borja örök nevétség tárgya maradt. Szertartásai s babonáik részletesb elbeszélése helyett tekintünk bele szertartásoknyveik legbecesebb részébe, énekes könyvükbe. Ezt ma is úgy használják, a mint Pécsy Simontól vették, ki az ő-testamentomi költszet szellemét, a magyar nyelv magvasságával egyesíté abban s valóban becses adalékokat nyújtott a magyar vallásos költszetéhez.

A szombatosok énekeskönyvét irodalmunkban előbb Lugossy, majd Kriza tudós nyelvészeink ismertették, s méltó elismerést szereztek neki. Mi úgy adjuk belőle az itt következők mutatóanyagot, a mint forrásunk azokat magából a bözöd-újfalusi szombatosok egyikénél talált kézirat példányból kijegyezte. A tartalom aligha annyit időnk alatt is változott, de az át meg átírás által az egyes kifejezésekben, s méginkább a helyesírásban mindenesetre történt idomulás a korral.

Szombat-esti (érsdt: péntek-esti) énekek.

I.

Most kezdődik a szent Szombath,
Kit Ur hinnünk hagyott

Kövessük ezt örömmel,
Lelki gyönyörűséggel,
Isteni tiszteltet,
Kedves énekekkel.

Üljük ezt nagy buzgósággal,
Isteni szolgálattal,
Lelki nagy igazsággal,
Imádással, szép józansággal.

Tiszta testtel, ruhával,
Forgódjunk Urnak napján

Ártatlanság, vidámság
Szombathnak legyen neve:
Igaz lelki tisztaság,
Szentségnek követése.

Marát minden rostálja,
Fontra, mértékre adja

II.

Már beállott a szent Szombath,
Gyönyörűséggel üljük azt,
Ezen dicsérik az Urat!

Most azért mi, áldott Isten,
Gyülekezzünk ez innepen,
Nagyságos szent Szombathodon,
Választott nyugvó napodon.

Segítségedet ohajtjuk,
Szent vezérlésedet várjuk,
Csak tőled erőt kívánunk,
Hogy épüljön nálad dolgunk.

III.*

Ez nevezetes napot
Minden úgy becsülje:
Mint szent atyánk tartja,
Népünk azt úgy ülje.
Cserében ki helyében
Vasárnap az minap kele:
De a Szombath méltósága
A teremtésnek fénye!

Szemérom és gyalázat
Az emberi szerzésért:
Az Istenét elhagyni
Költött vasárnapért,
Kit az Isten bán és utál,
Törvény megszegéséért,
Az ő dicsőségos szent neve
Tékozlásáért!

Messias eljövételéről való ének.**)

(Pogácsa innepen.)

Simon hegyéről szabadított, mennyoi szent
Ur! Várjuk örömmel Szent Messiasodat! — Bo-

*) Az eredeti Szombatot a keresztényeknek helyettesítő vasárnap ünneplése ellen intézett ének.

***) Pécsi Simonól.

csásd el szent Ur, Messiasodat, az Izrael népednek váltáságra!

Mindenkor, szent Ur, hiven emlegetjük, Szívvel áhítatosan egymással beszéljük: hogy mikor leszen öröme napja Messiasodnak! — Bocsásd el szent Ur Messiasodat, hogy örüljön velünk! stb. stb.

Minden versszak refrénje: „Bocsásd el szent Ur, Messiasodat“ vagy: „Jőj el, Messias, Ur hágyságából, néped váltáságra!“ —

A fényüzésről, restségről és munkáságról.

(Franklin Benjáminól.)

Bámulatos, hogy a világ dolgait mily viszáson igazgatják. Az ember azt képzelné, hogy az egyesek érdekei a közérdeknek helyet adnak; de nem így van, az egyesek sokkal több szorgalmat, gondot és ügyességet fejtenek ki ügyeik körül, mint a közönség a közügyek iránt, s e miatt a közérdeklődés rendszeren az egyesek mellett van.

Parlamentet és tanácskozási gyűléseket hívunk össze, hogy a jelenlévők összes bölcsességét hasznunkra fordíthassuk; de ugyanakkor az összehívott tagok összes szenvedélyök, előítéleteik és egymértekeik kellemetlen járulékaival is bőven el vagyunk látva. Nehány furfangos ember e gyarlóságait fölhasználásával túljár a bölcseségökön és boldogul teszi őket; ha azon tények, határozatok és rendeletek után írtelünk, melyek az üzletet és kereskedelmet az egész világon szabályozzák, reá jövünk, hogy a nagy emberek gyűlése a legnagyobb boldogság és földön.

A fényüzés orvoslásáról még nem gondolkoztam, mert nem vagyok tisztában vele, hogy nagy államban lehetséges-e a bajt orvosolni, még azzal sem vagyok tisztában, hogy e baj valóban olyan nagy-e, mint állítják.

Tegyük föl, hogy a fényüzés meghatározásában minden haszontalan kiadások benn foglaltatnak; már most gondoljuk meg, hogy egy nagy országban lehetséges-e a törvénynek az ilyen kiadásokat ellenőrizni? és ez által népünk vajjon boldogabb és gazdagabb volna-e?

Vajjon a munkának és szorgalomnak nem hatalmas sarkantyója-e az a remény, hogy jöhet egy nap, midőn a szegényebb sorsúknak is módjukban lesz némi fényüzési cikkek vásárolni és élvezni?

Vajjon a fényüzés nem hajt-e több hasznot, mint a mennyi főlemészt? és e hatalmas inger nélkül a természeti hajlamoknál fogva rest és gondatlan népek nem volnának-e meg restebbek és gondatlanabbak?

E tárgyra vonatkozólag egy tanulságos körülmény jut eszembe.

Egy Philadelphia és Cape-May közt közlekedő hajós valami csekély szolgálatot tett értünk, a miért nem fogadtott el pénzt. Miután nóm megtudta, hogy a hajósnek leánya van, egy új divatva fejkötőt küldött neki ajándékba. Három év múlva a hajós ismét a házához jött egy Cape-May-i földész utitársával. Fölemeltette a fejkötőt, mondta, hogy vele mily nagy örömet csináltak leányának. „De — mondá — a gyűlekeztünknek mégis drágába került az a fejkötő.“ — „Hogyan? — kérdém. — „Midőn leányom a templomba ment vele, a többi leányok anyira megszerették és bámulták, hogy mindnyájan elhatározták, hogy Philadelphiaból ök is hasonlókat hoztának.“ A feleségemmel kiszámítottuk, hogy ez legalább 1000 forintba bele került.

„Igaz — mondá a földész — de a történet egy részét kifejejtettem. Én azt hiszem, hogy az a fejkötő mégis hasznunkra volt, mert ez juttatta leányainknak legelőbb eszébe, hogy kötött keztükkel küldjenek a philadelphiai vásárra, hogy legyen költségek fejkötőre és szalagra; és tudhatja, hogy ezt az iparágat azóta is folytatják és nagyobb mérvben, és az ez által nyert pénzt hasznosabb célokra is fordíthatják.“

Nem tagadhatom, hogy ez elbeszélés után könnyen kibékültem e csekély fényüzési cikkel, mert a csinos fejkötő nemcsak a leányokat tette boldogabbá, de a jó meleg kötött keztük küldése a philadelphiaiaknak is hasznot és örömet szerzett.

A meggazdagodott emberek közül némelyek okosak, mértéket tartanak, nem költenek túlságosan, szerzeményeket utódjaink is megtartják; — de vannak, kik gazdagságokat szeretnek fitogtatni, túlságos kiadásokat tesznek és prédálásokat által tönkre jutnak.

Az ilyen könnyelműségeket a törvények nem akadályozhatják meg; és a közönségnek ez nincs is mindig ártalmára. Egy bolond által elvesztegetett forint okosabb ember kezébe kerülhet, a ki több hasznát tudja venni. Tehát — az a forint nincs elveszve.

Egy hiú ostoba ember szép házat épített, gazdagon bebutorozta, míg a pénze tart, költségesen él, a számítás és előrelátás hiánya miatt néhány év alatt megbukik; de az építész, kőműves, ác, lakatos, asztalos és a többi becsületes iparosok a nála talált munka által családjuk fenntartásán és nevelésében segítve voltak; a nap-számokosok is kifizette munkájokért, — és a birtok jobb, azaz: gondosabb kezébe ment át.

Vannak esetek, midőn a fényüzés bizonyos nemei közromlást idézhetnek elő. Például: ha van olyan nemzet, mely a huszt és ruhaneműjéért azért szállítja külföldre, hogy árúkkal a szeszes italok behozatalát fizesse, míg a nép nagy része burgonyán tengődik és fehérnemű nélkül vagy rongyosan jár; kérdem, hogy az ilyen nemzet, vajjon miben különbözik azon ostobától, a ki családját éhezeti és ruhát beiszja?

Némely nemzetgazdászok kiszámították, hogy ha minden ember huszonnégy órából bár csak négy óra hosszat hasznos munkával foglalkoznék, e munka az élet minden kényelmei és szükségességei fedezésére elegendő volna, a nyomor és szükség az egész világról szűnne el, és a nap többi részét mindenki kellemes nyugalomban és mulatságban tölthetné el.

A szükség és nyomor mi okozza tehát?

Az, hogy sok férfi és nő foglalkozik oly munkával, mely az élet kényelmét nem mozdítja elő, sőt még az élet szükségességeit sem fedezi s ezenfelül e munkásoknak azokkal, kik nem dolgoznak semmit, csak élveznek, és a munkás kezek szerzeményeit fogyasztják, mégis mindent meg kell osztaniok. Bővebben magyarázom ki magamat.

A vagyoni első elemei a munka által megszerzettek. — Nekem földbirtokom van. Gabonát termeszték. E gabonával egy olyan családot táplállok, mely nem dolgozik semmit, a gabonám felemésztik, és az év végével nem leszek gazdagabb mint az év elején voltam. De ha az a család, melyet táplállok, ez idő alatt szorgalmasan dolgozik, az egyik fon, a másik varr, fűz, kapál vagy az építkezéshez téglákat vet stb., a gabonám értéke munkájuk által megmarad, és az év végével mindnyájan jobb ruházatban, jobb szállásban, egy szóval sokkal jobb állapotban leszünk. De ha a helyett, hogy az általam tartott és táplált emberrel téglát vetettek, azt arra használnak, hogy nekem hegedüljön, az általa fogyasztott gabona el van veszve, és munkásságának semmi nyoma sem marad fenn, melyvel a család jöllétét vagy vagyoniát növelte volna. Tehát: a muzsikusz szegényebbé tett; ha csak a családom tagjai a hegedű által okozott hiányt helyre nem pótolják, azáltal, hogy többet dolgoznak — vagy kevesebbet esznek.

Nézz körül a világban, láthatod, hogy hány millión vannak, a kik dolgotalansággal foglalkoznak, s csak a mások szerzeményéből élnek. A kereskedésnek nagy része, melyekért harcolunk és egymást pusztítjuk, miből áll? A tenger és szárazföldön való utazás vesztélyeivel dacolva, milliók kizárnak a feleslegesekért. Mennyi fáradságba kerül egy nagy hajó építése és felszerelése; hogy ingyenszégünket kielégíthessük, tea és kávéért Chinába és Arábiába, okukórt Nyugat-Indiába, dohányért Amerikába küldjük. Ezeket a tárgyakat pedig nem lehet az élet szükségességeinek tekinteni, mert elődeink igen kényelmesen megélhettek azok nélkül is.

Azonban mégis vizsgálatlásul szolgál, ha meggondoljuk, hogy egésze véle az emberi nemben a munkásság és okosság a restséget és boldogságot jóval felül mulja.

Még egy észrevétel, aztán bevégezem e tárgyat. Testünknek majd mindenik tagja igényel valamiféle kiadást. Lábaikra csizma, lábunk szárára harisnya, nadrág, testünk többi részére más ruházat kell; gyomrunknak pedig jó adag táplálék. Szemünk, bár nagyon szükséges részünk, legelőbb csak az olcsó szemüveg segítségét kéri, melynek megszerzése kiadásainkat nem terheli túl.

A mások szemei és nyelvök tesznek bennünket tönkre. A czifra ruha, drága ház, fényes butorzat, és sok mindenféle oklatan költség a mások szemei kielégítéséért történik.

Nemzeti halottak emlékezete.

Az e czim alatt a „V. U.“ f. é. 2-ik számában megjelent közleményi Hájdu Lajos ur a következő adatokkal egészíti ki, melyeket Lőrincz József urtól vett Sepső-Magyarorszárol. Az adatok csaknem kivétel nélkül a székiely foglyokra vonatkoznak. A magyar szabadsághért folytatott küzdelem következtében politikai fogságot szenvedett hazafiak közül a már említetteknek kívül elhaltak még:

- 1. Sallógi Sámuel honvéd alezredes, S.-Sz.-Királyban. 2. Pünkösti Pál őrnagy, Karácsonfalván. 3. Domokos Sándor őrnagy, Al-Csernátomban. 4. András János százados, S.-Sz.-Györgyön. 5. Sárosi Ferencz honvédőrnagy, Bikfalván. 6. Jósza Lajos százados, Szaraz-Ajtán. 7. Zonda Lajos százados, K.-Vásárhelyt. 8. Cserei Lajos őrnagy, Nagy-Ajtán. 9. Jánosi József őrnagy, Oroszházán. 10. Zsomori Sándor székiely huszár ezredes, talán Pesten. 11. Dobai József székiely gyalog ezredes, talán Mihályfalván Erdélyben. (Ezek jósfejtádi várfoglyok voltak.) 12. Zathureczki István kapitány, Oroszteleken, kufsteini fogoly. 13. Mirse Ferencz honvédőrnagy, Barátoson; olmtützi fogoly. 14. Litsken Lajos honvédalezredes, gyulafejevári fogoly, meghalt Aradmegyében. 15. Nagy Ferencz ref. lelkész Gidófalván; fogsági helyét nem tudom. Számosan haltak még meg székiely katonatisztek, kiket az ítélet rangjától s illetményétől megfosztott, de a kereseti fogság után szabadon bocsátották. — Lőrincz József ur megjegyzi, hogy jó lenne, ha a székiely földről értesítést közölné valaki, mert a három székiely ezrednek tisztjei kevés kivétellel mind foglyok voltak. S.-Szent-Györgyről Csikszeredeből valamelyik székiely volt foglyatárs szintén köze boosáthatná az előtte ismert adatokat. Zarádékul megemlíti, hogy Bardóc János erdélyi rom. kath. és tábori pap is meghalt Barótban, ki tevékenységben páratlan volt Erdélyben, sokat hányatott mint menekült, s hazatérve mint elmezavarodott inségben volt haláláig.

Ugyancsak e közlemény ki-gészítésével veszzük még a következő tudósítást: „A „V. U.“ f. é. 2. számában „Nemzeti halottak emléke“ czim alatt megnevezett olmtützi és jósfejtádi 435 magyar államfogoly névsorozatahoz számítandó: Tamás Bruno, vasmegyei rumi születésű szent-ferencz-rendi aldozár, székes-fehérvári zárdai alelnök. 1849. augusztus 10-kén a fehérvári népfelkelésben részvéte miatt Haynau által öt évig vasban eltöltendő várfogságra ítéltetett; Olmtützben egy, és fél évet itt is töltött, azután kegyelem útján néhány fogolytársával szabadon bocsátott. Meghalt 1872. márczius 21-én 75 éves korában Csikvároton, hol a helybeli lelkész helyettesíté. — Sz.-Antal, ápr. 14. 1873. — Herman Jeremiás, zárdafőnök és a boldogultnak elvrokona.“

Egyveleg.

** (A Rákóczi-harang.) Debreczen egyik nevezetessége, a Rákóczi-harang felől a következőket közli az ottani lap: A „Rákóczi-harang“, mely megrepedése következtében újra fog öntetni, 60 mázsa súlyal bír; újraöntésvén, 65 mázsa vagy valamivel súlyosabb lesz. E harangot Rákóczi György fejedelem, Debreczen város lakosságának a hadjáratokban szenvedett terhekért mintegy viszonzásul, az 1836-ik évben ajándékozta; a harang a Rákóczi hadjáratokban az ellenségtől elfoglalt ágyukból öntetett. E harangon következő föliratok vannak: 1. A felső körirat: „Hodie si vocem audiveritis, ne obduretis cor vestrum. P. s. 95.“ (Ha ma szavát hallandjátok, meg ne keményítsétek szíveteket. 95. zolt.) — 2. Az északi oldalon: „Lucas 11. Beati, qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud. — Rom. 10. Fides ex auditu, auditus autem per verbum Dei.“ (Lukás evangéliuma 11-ik része: Boldogok, a kik hallgatják isten igéjét, és megtartják azt. — Pál apostol rómaiakhoz küldött levele 10-ik része. A hitnek a hallás, a hallásnak pedig isten igéje a forrása.) — 3. A keleti oldalon: „Campana de suis usibus: (hexameterekenben) Pensile pistillum plectrum mihi, mox ego pulsa, Aera complebo, inque aures resonabo patentes. — Noctes atque dies properantes metior horas, Cogo homi-

num coctus, signum do, funera prodo. (A harang az ő hasznárol: a függő harangütő az én hangszerverőm, melylyel ha megütöttem, betöltöm a léget és behatok a nyílt fülekbe, az éjjel-nappal gyorsan tűnő öröklet mérlegelem, összegyűjtöm a hívek fülekezetét, jelt adok, a halálzásokat tudtul adom.) Johan Risner teutoponeus me fuisit 1636. (Risner János németpónai születésű öntött engemet 1636-ban.) — 4. A déli oldalon: „Psalm 122. laetus sum, cum diceretur mihi: in domum Domini ibimus.“ (Zsoltár 122. Örvezendem, midőn mondják, hogy menjünk az isten házába.“ Habac. 2 Rom. I. justus ex fide sua vivet. (Habakuk 2-ik róm. lev. 1. v. Az igaz ember hitéből él.) — 5. A nyugati oldalon, a Rákóczi czimer körzetében: „Non est currentis, neque volentis, sed miserentis Dei.“ (Nem azé a szerencse, ki azután futkos, sem nem azé, a ki azután sóvárog, hanem azé, a kinek a könyörülő isten adja azt. (Rákóczi jelmondata.) — 6. Alsó körirat: Haec campana fusa est in usum ecclesiae debrecinensis ex liberalitate illustrissimi Georgii Rakoczi, principis Transilyvaniae, partium reg. Hung. part., et sicul. com. Albae Juliae anno 1636. (E harang a debreceni egyház használatára méltóságos Rákóczi György, Erdélyország fejedelme, Magyarország részeinek ura, a székielyek grófia kegyességéből öntetett Gyulafejevárt 1636-ban.) — E föliratok az új harangon is rajta lesznek; azonkívül e sorok fognak rajta helyt foglalni: „Ezen harang 1802-ben a nagy tüvészkor lezuhanván, megrepedt; 1863-ban a repedt részek kijavítottak, később új repedést kapván a régi alakban és feliratokkal újraöntetett 1873-ban.“

© (Seikh Abdul tevehajtsárnak a felesége meg-

Képek Közép-Ázsiából: Egy malom belseje.

halt.) Hát mi közünk hozzá? fogja kérdeni az olvasó. Hja, kérem az nevezetes egy asszony volt. Neve sokszor hangzott Európán végig s a kontinens nem egy városra foglalkozott hetekig vele. Seikh Abdul kilenczedik férje volt az egykori — Lady Ellenboroughnak. A lady harminczes éveiben Münchenben élt, hová Schwarzenberg herczeg szoktette volt el első férjének várkastélyából. A szép amazont ritkán ugyan, de mégis látták néha tüzes lován az utcákon végig rohanni. Az alatt folyt a pör, mit férje ellene indított. De a ladynek elegendő vagyonra volt, hogy a pör végét ne legyen kénytelen bevárni s Olaszországba utazott, hol hatszor kelt egymásután házasságra, melyeknek azonban egyike sem tartott sokáig. 1843-ban már Athenben találjuk. Akkor nyolczadszor ment férjhez gróf Theodoki görög ezredeshez. Hanem a lepke asszony csakhamar szerelmeire gyuladt egy vén palikárfőnök iránt, kivel hosszabb ideig élt együtt, míg végre megugrán ez is, szép házat építtetett neki, s ott hagyta az öregget annak a kapufélfájánál. Ő maga elutazott keletre. Midőn Damaskus felő utaznék a karaván vezetője, Seikh Abdul tevehajtsár annyira megnyerte tetszését, hogy megváltásáért kilenczedik férjének. Csak ritus szerint kelt vele egybe s egy egész évig há kísérvője volt Beyrut és Babylon közti utain s oly lelkiismeretesen teljesíté az jó hitvéstárs kötelességeit, hogy még a tevéket is ő fejtse. De ezt már az ő hú szobaleánya is, a ki pedig ez ideig elváhatatlan kísérvője volt, megokolta: ott hagyta a pusztaban s elmesélte urnője gyönyörű viselt dolgait Európának. Abdul meséli azután, hogy a „frank“ nő vele nem érte be egészen. Betelvéen a nomád élettel, gyönyörű palotát építtetett magának Damaskusban, a hol utolsó férje, vala-

hányszor e városba jött, mindig szives fogadtatásra s néhány napi pihenésre talált. Alaposan megfürösztetvén, tárt karokkal fogadta neje. Abdul azonban ebbe az állapotba csak akkor birt beleegyezni, mikor az elvesztett nő felett táplált aggodalmi jókora összeg pénzzel eloszlattattak. 1855-ben megnyerte első férje elleni pörét, minek következtében roppant vagyon szállott reá, mely most az örököséi lesz, mivel gyermekei nem maradtak. Első férje, a ki mint a Wellington-kabinett tagja később nagy szerepet játszott a politikában, csak néhány esztendő előtt mult ki.

** (Diplomatiai szokások Afrikában.) A brenyi és az ossopói királyok közelebb szerződést kötöttek egymással. A szerződés ratifikációja ősi szokás szerint egy rabszolga leöltetésével hajtatott végre. A szertartás köveik zöleg történt: A szerencsétlen áldozat fejé tejetétől felső testéa lefelé függélyes irányban mély bevágás ejtetett, m're a test, melyet több markos legény tartott, a vágás irányában baltákkal két egyenlő részre hasítottak. Az egyik darabot a brenyi király képviselője, a másikat az ossopói követ bedobta a tengerbe. Ezzel a szerződés meg volt pecsételve. Geora, a brenyi király mindent elkövetett, hogy az esztelen s véres szertartást megakadályozza, de az afrikaiak nem akartak az ősi szokástól ollállni. A leölt rabszolga, mint mondják, egykedvűleg várta halálát; vigasza az volt, hogy a tulvilágban hóherjainak vissza fogja adhatni a kölcsönt.

** (Bécsi adoma.) Hackmann Jenő, az ujonnan kinovezett bukovinai és dalmáciai gör. kel. metropolita kinevezetése után rögtön megtette a szokásos tisztelőget, legelőször is a külügyminiszternél. Ekkor a következő párbeszéd jelelt ki közöttök: Andrásy: „Exczeleuziózám hamar érte el magas rangját, hiszen még egészen fiatal.“ Hackmann (sohajtozva): „Dehoggy vagyok, dehoggy volnék csak még fiatal. Bizony én törődött, agg ember vagyok!“ Andrásy: „No persze! még emög is tul él, okvetlen.“ — Mire a püspök égfél fordítva szeméit, naiv őszinteséggel így sohajtott fel: „Adja az Isten!“ — Ez az adoma száról szájra járt Bécsben, s a „Hon“ levelezője április 14-kén megirta Pestre is; — hanem ugyanabban a lapban, melyben közlése megjelent a következő távirat is olvasható: „Bécs, április 15. Hackmann Jenő, a bukovinai és dalmáciai gör. kel. metropolita, szombaton itt — meghalt.“ Ilyen különös néha a sors utjai.

** (Yankee-fogás.) Az észak-amerikai Egyesült-Államokban a szenátorok és országos képviselők azon előjogot élvezik, hogy küldeményeikért a postán, bármily terjedelmesek, csak egyszerű vitelbért fizetnek. Legközelebb két óriási láda érkezett a postán New-Yorkba e czim alatt: „Ny W. Jakab szenatornak New-Yorkba — közokmányok.“ Mindegyik ládán 15 cent postabélyeg pompázott s így az egész küldemény szállítása került a senator urnak Washingtontól New-Yorkig 1 dollár és 5 centnyi csekély összegbe, bár a hét láda súlyra nézve felülmúlta mindazon postaküldeményt, mely egy egész hó alatt New-Yorkba érkezett. — A posta-hivatal általános véleménye szerint a senator ur butorait és egyéb ingóságait szállította ily olcsó szerrel Washingtonból New-Yorkba.

** (Ugató tisztviselő.) A párisi adóhivatalnál egy 150 frank havi fizetéssel díjazott tisztviselő van alkalmazva, kinek sajátságos teendője abból áll, hogy eszténként dekalandozza a várost, az egyes házak kapujában megáll s hűen utánozza a kutyaugatást, mire a házbéli ebek nem mulasztanak el aztán válaszolni s hangjok után az illető tisztviselő pontosan folygyozgeti létszámukat, másnap aztán konstatáltatik az illető házak ebekinek létszáma és mint mondják, az adóhivatal ily módon számtalan visszaélés nyomába jött, hogy t. i. a tulajdonosok a kutyaadó alul kibújni igyekeztek.

** (Kivándorlók.) E napokban Prágán keresztül mintegy 80 egvény vándorolt ki Amerikába Csehország különböző vidékeiről. A kivándorlók legtöbbször, számos gyermekkel volt megáldva. Voltak közöttük családok, kiknek 7-8 gyermekök volt, kik közül a legidősb alig volt 14 éves.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 17-ik számához 1873. ápr. 27.

T Á R H Á Z.

Irodalom és művészet.

— (A „Vasárnapi Ujság“t. olvasóhoz.)

Előlegesen is értesíteni kívánjuk lapunk t. olvasóit, hogy a bécsi nagy kiállítás ideje alatt a „Vasárnapi Ujság“ rendes közleményein kívül lapunkhoz csatolt külön mellékleteket is fogunk adni, melyekben e nagy fontosságú világverseny általános érdekű nevezetesebb részletei és főbb mozzanatai képekkel illusztrált leírásokban lesznek ismertetve. E mellékleteket, melyeknek kiadása munka a legközelebbi számokkal megkezdődik, a kiadó Franklin-társulat intézkedése folytán a „Vasárnapi Ujság“ összes előfizetői minden külön díj nélkül kapják hetenként a lappal együtt. — E rendkívüli melléklet tartalma annál érdekesebben lesz egybeállítható, mert lapunk összekötésében álland a bécsi kiállítás alatt ugyancsak a Franklin-társulat kiadásában megjelenő s jeles szakírók közreműködése mellett Steinacker Ödön által Bécsben szerkesztett „Képes Kiállítási lapok“-kal. Azoknak pedig, kik a kiállítást meglátogatják, vagy mint kiállított közelebbiről érdekelve vannak, s általában mindazoknak, a kik a Bécsben lefolyó nagy nemzetközi versenyről egyszerűen szakszerű, részletes és kimerítő ismertetést, az oda utazásra és ott tartózkodásra, valamint általában a kiállítás összes ügyeit illetőleg gyakorlati utasításokat kívánának nyerni, ajánljuk a még a folyó hó végén meginduló „Képes Kiállítási lapok“-at, a melyek — mint a lapunkhoz mellékeltem programban olvasható, a világtárlat tartama alatt 1 1/2 — 2 ivnyi tartalommal és számos illusztrációval hetenként átlag kétszer (összesen 50 szám) fognak megjelenni. Ezen, Steinacker Ödön által szerkesztett „Képes Kiállítási lapok“ előfizetési ára egy kötetre (25 szám) május — július 4 frt; két kötetre (50 szám) május — október 8 frt; s az előfizetési pénzek a „Franklin irodalmi és könyvnyomda-társulat kiadó-hivatalához“ (Pest, egyetem-utca 4. sz.) küldendők. A „Képes Kiállítási lapok“ lesz az egyetlen magyar nyelven megjelenő kiállítási közlöny, mivel a többi hasonló vállalatok, a melyekről szó volt, nem fognak megjelenni.

— (Államtudományi szótárt) fog kiadni a Franklin irodalmi és nyomdai részvénytársulat, mely, hasonlóan a Bluntschli-féle ismert német gyűjteményhez, az összes nemzetgazdasági és társadalmi tudományköröket föl fogja ölelni s a hazai viszonyokhoz alkalmazva fejtegetni és magyarázni. E hasznos és szükséges vállalatot, mely nevezetes hiányt fog pótolni irodalmunkban, politikai napi sajtónk is helyesléssel fogadja s ohajtondónak tartja megjelenését.

— („A délibábok hőse“) mely a Kisfaludy-társaság jelen évi pályázatánál a költői beszélyre kitiűzött 50 arany jutalmat elnyerte, Ráth Mór kiadásában, igen díszesen kiállítva, megjelent. A költeményből lapunk is közölt mutatványokat, melyekben az eleven leírás, a humoros előadás, gondos verselés mind jóra való költői tehetségre mutattak a névtelen szerzőben, ki most sem nevezte meg magát s a találgatások is mindeddig eredménytelenül maradtak. Most a bírálat annál tárgyilagosabb lehet, mert a szerző egyéniségével éppen nem foglalkozhatik, ha csak tovább is találgatni nem akar. A Kisfaludy-társaság bíróinak elismerő nyilatkozata után, de különösen a lapokban közölt mutatványok következtében, melyek — meg kell vallani — a beszély legjavát képezték, a várakozás annyira fokozódott, hogy a most megjelent teljes mű csak alig volt képes kielégíteni. A délibábok hőseinek kétségkívül vannak olyan részei, hogy azokkal az egész mű értéke nincs kellő arányban, s a befejezés, melyet a bírálat már előre megrótt, most is csak úgy maradt, s nemcsak Hübele Balázsa, hanem az olvasóra is majdnem kellemetlenül végződik a történet fo-

lyama. A mese egyszerű menete, mely csak Hübele Balázs életének egymásután következő eseményeit adja, cselekvénynek nem nevezhető ugyan, de mindenütt jól halad, csak egy pár helyen tér ki irányából olyan formán, mintha másnemű celekmény készülné, holott csak egy kis epizodra tettünk ki körülírást falura, Balázs jogászokri imádtottjához s onnét ismét megtérünk Balázshoz, ki besorozott katona, majd garibaldista, majd londoni s angol földi szemlélődő lesz egymásután, hogy haza térve, Pesten és a vidéken egyaránt kiábránduljon délibábász légváraitól s végre magából is — egy kissé izléstelen szerelmi jelenetben. A munka e végjelent daczára is annyi és egészséges, valódi élettapasztalaton nyugvó s mégis költői elemet foglal magában, hogy irodalmunknak határozottan nyeresége s a magyar közönség figyelmét teljesen megérdemli. — Ára füzve 2 frt, igen csinos díszkötésben 3 frt 50 kr.

— (Hafis dalainak) fordításából most jelent meg a második kötet, buzgó fiatal orientalistának, Erdődi (Harrach) Béla fordításában. E kötet, melyből lapunk máj száma egy csinos mutatványt közöl, Szilády Áronnak, Firduszi fordítójának, van ajánlva. Hafiz vidám kedve, tréfás, szépséges természete, bohókás, de őszinte szerelmes, itt-ott érzelmes merengései kellemes olvasmánytá teszik, s Erdődinek dicséretére válók, hogy e kevéssé mévelt téren értékesíti a magyar irodalom számára tehetségét és tanulmányait. Ára a kis harmincz kettredrét, gyémánt-kiadásu kötetnek füzve 1 frt 20 kr., díszkötésben 2 frt 20 kr., s Aigner Lajosnál kapható.

— („Magyar írók albuma“) czim alatt élet-és jellemrajzokat adott ki Farkas Sándor gymnáziumi tanár. Pozsonyban. E munka Cosinge Jánostól egész napjainkig közli az írók életrajzeit, kik föl azonban nagy részt csak a költőket sorolja föl. Nagy igényekkel áll elő, eredeti ítéletmondással önálló buvárlattal, új s teljesen megbízható adatokkal dicsekszik e munka, de ítéletmondásai, gyakran csak üres phrázisek, melyeknek néha még értelme sincs; adatai sokszor annyira tévesek, hogy egy-egy szerzőnek soha még nem jelent munkáját is emlegeti, s a hol ítélete többet érne, azt rendesen mástól idézi, de idézteiben is olyan szerencsétlen, hogy legtöbbször egyes csillogó szódagályokat idéz s mellé mindjárt a saját, még dagályosabb szavait csatolja. A munka minden más czélra szolgálhat, csak arra nem, hogy valaki a magyar irodalom alakjairól tiszta fogalmat szerezzen belőle magának. Szabotosságbeli hiánya különösen alkalmatlanná teszi arra, hogy női olvasók és a tanuló ifjak használhassák. E tulajdonai minden esetre ohajtondóvá teszik, hogy ez a kötet részletesen megírattassék, mielőtt a második sajtóalól kikerül, a mit a szerző előszavában ígér. A munka szerző tulajdona, s a terjedelmes, és sajtóhibáktól mentesegő kötet ára 2 frt 50 kr.

— (Magyarország képi és tervezett vasutainak térképe) czim alatt egy földabrosz jelent meg, mely elég kisdéd arra, hogy kézi használatra is alkalmas legyen, de elég bő arra is, hogy majdnem teljesen kimerítő térkép gyanánt használhassuk. A megyék politikai fölosztásán kívül, fő suly a kész, tervezett és engedélyezett vasuti és gőzhajózási vonalak fölöttintetésére van fektetve, de ezek mellett az országutat csinosenk mellőzve. Az egész térkép nyomtatása tiszta és könnyen áttekinthető s az Eggenberger-féle akad. könyvkerekedés (Hoffmann és Molnár) térkép-kiadványai közt a legszebbek közé tartozik. Ára 80 kr.

** (Irodalmunk 1873 első negyedében.) Márki Sándor az „Athenaeum“ cz. hetilapban kimutatást tesz közé, mely szerint hazai irodalmunkban ez év első negyedében 152 eredeti s 27 fordított, összesen 179 mű jelent meg a könyvpiaczon, s ezeknek ára összesen mintegy 190 frtra megy; az eredetiek 64 kötetet s 97 füzetet, a fordítások 22 kötetet s 10 füzetet képeztek, s mindez 138 író munkája.

Közintézetek, egyletek.

** (A magyar tud. akadémia) III-ik osztályának hétfőn Stoczek József elnöke alatt, tartott ülésén Kruspér István „a vonások étalonok össze-

hasznolítása folyadékban“ czimú értekezését olvasta föl. Utána Szily Kálmán mutatta be Schenzel Guidó értekezését „az 1872. november 27-ki meteor-raj megfigyeléséről.“ Ez értekezésben az üstökösöknek a meteor-rajokkal való szoros összeköttetése van bizonyítgatva. Böven tárgyalja az ez irányban tett észleleteket. Különösen szól a Biela-féle üstökösről, mely szabályszerű időközökben jött a föld közelébe egész 1846-ig. Ekkor azonban két darabra szakadva jelent meg, s mint két üstökös folytatta útját, egymás mellett haladva, a régi pályán. Párszor azután is megjelent még e kettős bolygó, de 1859 óta eltűnt egészen a csillagászok szeme elől. Ebből azt következtették, hogy az egész darabokra szakadt. Weisz és Darest megjósolták, hogy 1872. nov. 28-án csillaghullás lesz, megjelenvén ez üstökös meteor-rajja. Egy nappal előbb, nov. 27-én e jósálat beteljesült. Figyelemmel vártak e napra a csillagászok, de a borus idő miatt csak a buda-pesti meteorológiai észlelőben lehetett pontosan figyelni. Három ember, felszotva a munkát, vizsgálódott itt s 170 meteor pályáját határozta meg. Schenzel ez intézet vezetője, s ez észleletek tudományos képletei vannak értekezésében előadva.

** (Az akadémia idei (33-dik) nagygyűlése) május 17-én kezdődött az osztály-értekezlettel, s tart egy egész hétig s végződik a május 25-diki d. e. tíz órai ünnepélyes közléssel.

Mi újság?

© (A hétről.) Kévs ember tudhatja, hogy a

mult héten egy borzadalmas napot értünk meg. Nem rablás, nem gyilkosság, nem is földindulás vagy tüzvész okozta a rémületet, — más volt az egészen. Olvasóink tán nem is tudják, hogy a mult héten volt a „kutyaiesztő péntek“? Dehoggy tudják, még azt is kevesen tudják, hogy mi az? Pedig az igen nagy nap. — Jóra való keresztény ember, persze kicsikét a régibb időben, szigoruan megtartotta a nagy böjtöt, olyan szigoruan, hogy hat teljes hétig egy falat hus nem sok, annyi se került még a fazékba sem, nem hogy az asztalra. Természetes, hogy ha az ember maga sem eszik húst, hogy kapna akkor a kutya? A szegény kutyának gazdájával együtt meg kellett tartani a keresztény böjtöt, beérnie zöldség és kenyér-maradékkal. Nem tudhatni, vajjon ez a szigora koplalás javára szolgált-e a kutyának is, hanem igen valószínű, hogy biz ő egy zsiros lábárcsontvért szivesen lemondott volna a böjti életrendről. Ez a husvétí föltámadás kedvet vetett e gyomorbeli kinszenvedésének, husvét vasárnapján aztán húst evett ember és kutya. Hanem hát a hat-hetes böjtnek kárba veszett volna minden érdeme, ha a husvét utáni két pénteken hus került volna az asztalra; azért a jámbor keresztény ezeket a napokat is, mintegy emlékeztül, oda sorozta a böjtök közé, s akkor megint nem tud húsnek se hire, se hamva. A hosszas száraz kosztot még friss emlékeztben tartó kutyának ilyenkor aztán eszébe jutott, hogy tyhű! hátha ez megint így fog tartani hat hétig? Volt idejelem a kutya-táborban és esziveknek az ő réttentő elbusulásuk. Azért hívják a husvét utáni pénteket „kutyaiesztő péntek“-nek. — Egyéb nevezetesség nem is történt a mult héten a fővárosban. Mert hát azt csak nevezetességné senki nem mondhatja, hogy kezdődnek a budapesti községi választások. Olyan csendesen megy minden, mintha titokban csinálnák. A fővárosi nyárszolgálat odail a megszokott lebuja egy félmeszelyke mellé — melyeknek száma az igaz, hogy tucatokra is fölviszi — s ott még maga elé naphosszat és felé se hederit a választásoknak. Kicsinálták már azt a város-atyák maguk között bölcsen, ugy is a történik, a mit ők akarnak, egy szavazó nem fordít a dolgon. Minek menjen ő oda? Így gondolkozik a nagy többség; tesznek pedig összesen 20,000 szavazatot. Az összeíró bizottságok ott ásitoznak a termekben, várva, akad-e, a ki beiratkozik. Azt beszélik, hogy ennek a huszernek harmadrésze sem fog szavazni. — No hát csak bizzuk magunkat a jó szerencsére, ilyen indolencia mellett majd föltalál az Magyarország fővárosának egy olyan Budapestet, mely lehet nagy is, szép is, de szánylevű Babylon lesz, nem pedig nemzeti szellemű, magyar főváros.

(A képviselőházi ülés) május 3-án d. e. 11 órakor kezdődnek meg ismét. A kormánynak az a szándéka, hogy az országgyűlés egy hónap alatt elvégezze a legsürgősebb teendőket, június elején már ismét elnapoltassék.

(Deák Ferencről) a lapok hibásan írták minap, hogy születéshelye Kehida, mert nem itt, hanem Sajtóvárosban született 1808. okt. 17-én s szülői Deák Ferenc és Zsibrik Erzsébet, keresztanyja pedig Hertelendy Imre és Deák Anna valának.

(Az ersébeti híradat), melyben b. Eötvös József lakott, emléktáblával jelöli meg Pest városát. Ezt az iskolai bizottság indítványozta s a tanács örömmel egyezett bele, azonnal levélben kérve rá b. Sina, a tulajdonos engedélyét.

(A bécsi kiállítás látogatását) szabályzó utasítást a főigazgatóság már kiadta. E szerint a kiállítás 1873. máj. 1-től október 31-ig lesz nyitva; a naponkénti megnyitás órája minden hó 1-én fog kihirdettni. Kiadatnak napi, havi és az egész időnyire belépti jegyek; a napi jegy ára 1 ft, vasárnap és ünnepnapokon 50 krajczár; a heti jegy ára 5 ft, s ezt vagy hét egymásután következő napon lehet használni, vagy pedig úgy, hogy több személy egyszerre használja s a jegyről annyi személy vétetik le, a hány személy belép; retour-jegyek nem adatnak. Az egész időnyire szóló jegyek ára férfiak számára 100 ft, nők számára 50 ft. A kiállítók, ugyszintén a különböző országok rendező bizottságainak tagjai, a bíráló bizottságok stb. számára külön intézkedés szabályozza a kiállítás látogatását. — Megemlítjük még, hogy a megnyitás és a díjkiosztás napján a belépti jegy ára 25 ft, május 2. és 3-án 5 ft, 4-én pedig 2 ft. Csak ezen időn túl kezdődik a fentebbi árak érvénye.

(Halálozások.) A hírlapirodalomnak a héten halottja volt. *Urházy György* e hó 21-dikén hunyt el, élte 50-dik évében. A függetlenségi harcban honvéd volt. A harc után több lapnak volt dolgozó társa, hosszabb ideig a „Pesti Napló“-nál majd a „Magyar Sajtó“-nál vezetett politikai rovatokat, 1857-ben pedig „Magyar Posta“ című napilapot szerkesztett. A „Hon“-alapításától egészen az 1867-diki kiegyezésig ott működött, s mikor a provizorium alatt Jókai elítéltetett és befogatott, Urházy volt megnevezve mint felelős szerkesztő. A kiegyezés után a Pálfi „Esti lap“-jánál a külföldi rovatot szerkesztette. 1865-ben s ismét 1869-ben a zsidói kerületet képviselte. Temetése 23-án d. u. 5 órakor történt nagy és díszes közönség részvétel mellett. Beszédet Török Pál pesti ref. lelkész éssuperintendens tartott felette, kiemelve hogy fegyverrel és tollal egyaránt hazája javáért harcolt. — Ugyancsak a héten hunyt el *Tatay András*, a kecskeméti ref. főiskolának negyven évig volt bölcsészettanára. Életrajza lapunk 1868-diki folyamában megjelent arcképe mellett olvasható. *Buzgó* és fáradhatlan szorgalmu tanár, nemcsak lelki és igénytelen jó ember hunyt el benne, ki a köztisztelést és szeretetet annyira kiérdemelte, hogy temetése felekezeti különbség nélkül egész Kecskemétnak gyászünnepe volt, melyen a város összes felső és alsó tanítványai jelen voltak. A boldogult aggott kora és gyengülő egészsége miatt a mult tavaszon mondott le a dunamelléki ref. egyházkerület pénztárnokságáról, csaknem erőszakkal, mert lemondását a kerületi közgyűlés elfogadni nem akarta. — Meg kell még említenünk Peremartoni Nagy Zsigmond bicskei ref. lelkész és vértessaljai főesperes halálát, ki e hó 23-án hunyt el, fia Nagy Gusztáv sárospataki ifju theologiai tanár karjai közt. A boldogult korábban gyónki lelkész és külső-somogyi esperes, majd 1855 óta bicskei lelkész és később vértessaljai esperes volt s 65 évet élt, mint az egyházi és iskolai ügyekben lelkiismeretes munkás tisztviselő. — *Támár Imre*, Nagy-Kálló közbücsülésben álló plébánosa, e hó 7-én 51 éves korában, szívizkórban elhunyt. — Gyulafehérvárról a 20-ik honvédszázalój főhadnagya branyicskai *Naoy Antal*, hunyt el e hó 7-én 44 éves korában. Ezelőtt 24 évvel a golyó megki-

mélte Piskinél és Bánfi-Hunyadnál, hol a szabadsáért küzdött, egy évtized mulva pedig Magentánál és Solferinonál, hol a birodalmi seregben harcolt, mignem most a tüdővész áldozatául esett, családjának, rokonainak s barátainak ószinte fájdalomra. — A fővárosi orvosi karnak is vesztesége van: egyik buzgó tagja, *dr. Kajdacsy István*, királyi tanácsos, Pestmegyének számos éven át főorvosa, az országos egészségügyi tanács tagja, három heti szenvedése után f. hó 24-kén 69 éves korában megszűnt élni. A boldogult végrendeletében javainak legnagyobb részét jótékony célokra hagyományozta és pedig a magyar tudományos akadémiának 20,000 forintot, a Kisfaludy-társaságnak 2000 frtot, a pesti gyermekkorháznak 3000 forintot, a nemzeti színház nyugdíjalapjára 2000 frtot, a ref. egyháznak Pesten, Veszprémben és Cszion 1000—1000 frtot. Végre 10,000 frtos alapítványt tett, melynek évi 500 frtos kamatai éventek egy ref. orvosnövendéknek lesznek kiadandók. — *Semsey Albert*, a nagy-ídoi kerület országgyűlési képviselője, apr. 24-én élte 53-dik évében Pesten meghalt. — *Sósuti Szabó Miklós*, Temes megye vingai kerületének főszolgabírája, 38 éves korában elhunyt; katonatiszttól lett derék tisztviselője. — *Nógrádban*, Sziklabonyán, e hó 19-kén hunyt el *Mikszáth János* 64 éves korában, egy ősi magyar jellemű hazafi, ki a függetlenségi harcban is élénk részt vett. — *Zomborban* e hó elsején halt meg *Járossy Ádám* megyei számvevő, egykor a honvédlég egyik kitünő ezredese. Ő a bécsujhelyi katonai akadémiában nyerte kiképezését s onnan mint hadnagy lépett a Sándor gyalogezredbe s 24 éves korában már rangban legidősebb százados lett. Ép őrnagynak akarták kinevezni, midőn a függetlenségi harc megkezdődött s ő a m. zászló hive lett, mint tábornoki tiszt s vitéz parancsnok. Később tizenhét év várfogságra ítélték, melyből hetet töltö ki. Sok hányatás után megyei számvevő lett s most özvegyet s három kiskoru gyermeket hagyott hátra, kiknek javára a megyei főispán 30 frtal aláírasi ívet nyitott, s a gyűjtés körül Vujevich Zakár ügyvéd buzgólkodik leginkább.

(Ajánlközás.) Egy szerény körülmények közt élő egyén, ki a német nyelvet is jól bírja s Bécsben többször tartózkodott, — az idei bécsi vilákiállításra utazó valamely tőzsgyökere magyar családdhoz — ha talán szükség lenne reá — kísérelve ajánlközik. Bővebb értesítést ad az illető az öt megkereső ily című levelekre: „B. J.-nek Eger“ (poste restante.)

Nemzeti színház.

Péntek, apr. 18. „Gringoire.“ Vigjáték 1 felv. Irta Bavville; ford. E. D. — „A színész.“ Vigjáték 1 felv. Irta Fournier; ford. Bulyovszkyné; — „Egy csésze tea.“ Vigjáték 1 felv. Irta Nutter és Derlay; ford. Feleki.

Szombat, apr. 19. „A zsidó.“ Opera 5 felv. Zenéjét szerzette Halévy.

Vasárnap, apr. 20. Gizella főhercegnasszony nászünnepeinek tiszteletére: „A szentivőnéi álom“ Szinmű 6 felv. Irta Shakespeare; ford. Arany János. Zenéjét szerzette Mendelssohn Bódog.

Hétfő, apr. 21. „Gauthier Margit.“ Dráma 5 felv. Irta ifj. Dumas S.; ford. Bulyovszkyné.

Kedd, apr. 22. „Ernani.“ Opera 4 felv. Zenéjét szerzette Verdi.

Szerda, apr. 23. „Rabagas.“ Vigjáték 5 felv. Irta Sardou; ford. Deák Farkas.

Csütörtök, apr. 24. „A bitóv vadász.“ Opera 4 felv. Zenéjét szerzette Weber.

Szerkesztői mondanivaló.

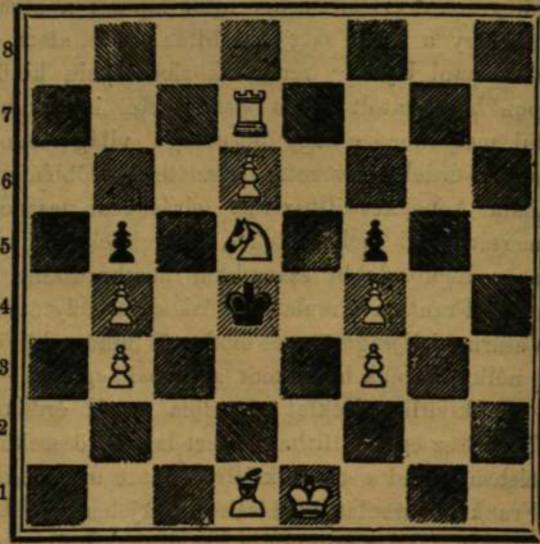
— Monori Gy. Nem emlékszünk rá, de azt hisszük, hogy az alnév alatt érkezett küldemények jobbak lehetnek mint a mostaniak. Ezekben még csak a verselés kezdetének a kezdete nyilatkozik.

— Miskolcz. Sz. J. Ugy látszik, hogy a mutatványokból félreterette azt a költeményt. Ha az egészet elolvassa, maga is meg fog róla győződni, hogy abban semmi hazafüls-féle nincs, a miért a szerző *Keresztút* érdemelne. A szép rimokban irt ékes stanzák zengzeta tehát „sok zaj semmiért.“

— Szécsény. N. Gy. Az említett cikket elvárjuk, ha tán nem lapunkba illő, obajtás „szerint átadjuk az ön által kijelölt helyre.
— Győr. H. S. Az újabb küldeményt is megkaptuk, s közlését rövid időn megkezdjük.

SAKKJÁTÉK.

700-ik sz. f. Shinkman W. A.-tól. Grand-Rapidsban (Amerikában) Sötét.

Világos.

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

A 695-ik számú feladvány megfejtése. (Czente Józseftől Miskolczon.)

- VII. Söt. 1. Ke2-f3 e5-e4† 2. Kf3-e2 c3-c2 3. Vel—c3† Kd4-c3: 4. Fd5-e5 mat.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Gelsen: Glesinger Zsigmond. — Sárospatakon: Gérecs Károly. — Aradon: Kovács Albert. — Debreczenben: Zagya Imre. — Sziget-Csepén: Mayer Károly. — A pesti sakk-kör.

Előfizetési fölhívás

VASÁRNAPI UJSÁG és Politikai Ujdonságok

1873-ik évi folyamára.

Előfizetési föltételek:

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együttl:

- Évnyegyedre (ápríl—június) 2 ft. 50 kr. Félévre (ápríl—szeptember) 5 „ „ Háromnegyed évre (ápríl—december) 7 „ 50 „

Csupán a Vasárnapi Ujság:

- Évnyegyedre (ápríl—június) 1 ft. 50 kr. Félévre (ápríl—szeptember) 3 „ „ Háromnegyed évre (ápríl—december) 4 „ 50 „

Csupán a Politikai Ujdonságok:

- Évnyegyedre (ápríl—június) 1 ft. 25 kr. Félévre (ápríl—szeptember) 2 „ 50 „ Háromnegyed évre (ápríl—december) 3 „ 75 „

Egyes előfizetések legelőszörben postai utalvány által eszközölhetők, a melyre bérmentésitűl csak egy darab 5 krajczáros bélyeg kívántatik.

Tíz előfizetett példányra gyűjtőinknek egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Április 1-től kezdve teljes számú példányok még folyvást kaphatók. Pest, április-hó 1873.

A Vasárnapi Ujság és P. Ujdonságok kiadó-hivatala (Pest, egyetem-utca 4. sz. a.)

TARTALOM.

Liebig Jusztus (arckép). — Hafiz dalaiból. — Választások előtt (folyt.). — Egy orosz utazó Közép-Ázsiában (négy képpel). — A szent-gothárd-hegyi vaspálya (négy képpel). — Az erdélyi székely szombatosok, III. — A fényűzésről, resteségről és munkáságról. — Nemzeti halottak emlékezete. — Egyveleg. — Tárház: Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós (L. magyar-utca 21. sz.)

Buda-Pest, május 4-én 1873.

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együttl: Egész évre 10 ft. — Félévre 5 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Félévre 3 ft. — Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Félévre 2 ft. 50 kr. Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokot illetőleg: Egy négyeszer használt petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígtatásnál 10 krajczárba; háromsori vagy többszöri ígtatásnál csak 7 krajczárba számítottak. — Kiadó-hivatalunk számára hirdeményeket előlag Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Hansenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyegűj, külön minden ígtatás után 30 kr.

Baró Vay Miklós.

A tisztánnevelő reformált egyházkerület mely 8-kán egy olyan ünnepeit rendez, mely a hegyelet ünnepe lesz az összes reformált egyházra nézve. Ez ünnepe baró Vay Miklós tiszteletére rendeztetik, ki épen a jelen év folyamában érte meg egyházi hivataloskodása ötvenedik évét, s az egyházkerületnek, melynek főgondnoka, sőt az egész ref. egyháznak, egyéb polgári kötelességeinek legsekélyebb sérelme nélkül, oly szolgálatoakat tett, hogy ez ötvenedik év méltán jegyeztetik föl a reformált egyház évkönyveiben mint b. Vay jubilaumának esztendeje. A magyar államnak és a magyar nemzetnek, a polgári téren szerzett érdemein kívül, oly diszere és hasznára való volt ez ötven éves pályája az autonom egyházi és iskolai életben is, hogy az ünnepeit felfelé arcképeinek és életrajzának ez alkalommal közlését a felekezeti körön kívül állók sem fogják idő- és alkalom-szerűtlennek tekinteni. Hiszen ez életrajz, mint egyéb egyházakhoz tartozó annyi más jelesünk életirata is, a nemzeti élet újabb fejlődésének mozzanataival folyvást együtt halad, s volt idő többször, mikor egyénisége annyira talált nehéz és bonyolult állami viszonyainkhoz, hogy Nyáry Pál találó kifejezése általános jellemző szóvá vált s Vayt a nemzet „a szükség embere“ tekintette. Hogy valóban a „szükség embere“ volt nehéz időkben: nagy érdeme; de az sem kisebb, hogy az alkalmas időkben végzett művei szintén a szükséges emberek sorában mutatják.

BARÓ VAY MIKLÓS.

B. Vay Miklós született Borsodmegyében Alsó-Zsolcán 1802. ápr. 29-én. Szülői, b. Vay Miklós tábornok és Adelstein Jo-

technikumon tanult. A mint tovább, és épen a heidelbergi egyetemre akart indulni: apja halálának híre hozatért, hogy anyjának segítségére legyen s örökségét rendbe szerje.

De nem született arra, hogy — a római költő szavai szerint — a világ ügyeitől távol ősi telkeit művelje, mert legelőször neve, később tehetségei miatt a közélet mindenkor igénybe vette munkakerjét és tevékenységét.

Hivataloskodását politikai és egyházi téren ugy kezdte meg 1823-ban, hogy csaknem egyidejűleg lett Zemplénmegye

aljegyzője, a dunamelléki egyházkerület, ugyszintén az alsó-zempléni egyház-megye tanácsbírája. 1824-ben a tállyai ref. egyház választá meg gondnokául. A következő évben megjelent az országgyűlési felső táblánál, inkább hogy tanácskozásokban tetteleg részt vegyen. — 1827-ben előbb Zemplénmegye főjegyzőjévé, négy héttel később első alispánjává választott meg egyhangulag, és még ugyanazon évben I. Ferenc király kamarássá nevezte ki. Majdnem minden év egy-egy lépcsővel fölebb vitte vagy munkakörét szélesítette. — 1829-ben József nádor a hegyaljai borkereskedés előmozdítására fenállott országos bizottmány tagjául nevezte ki.

De nagyobb szabásu országos működése csak egy évvel utóbb, 1830-ban kezdődött, midőn mint Zemplénmegye követe az országgyűlésen megjelent mint a kormánypart egyik, csaknem kivételes tiszteletben részesülő tagja csakhamar a vezérértnak sorában szerepelt. Az országgyűlés bezártával a borsodi főispán gr. Reviczky Ádám udvari kancellár admi-

Table with columns for 'Hónapi-és hetinap', 'Katholikus és protestans naptár', 'Görög-orosz naptár', 'Izraeliták naptára', and 'N a p' (with sub-columns for 'hossza', 'kél', 'nyug.', 'hossza', 'kél', 'nyug.', 'H o l d' with sub-columns for 'hossza', 'kél', 'nyug.', 'hossza', 'kél', 'nyug.'). It lists dates and events for April and May.